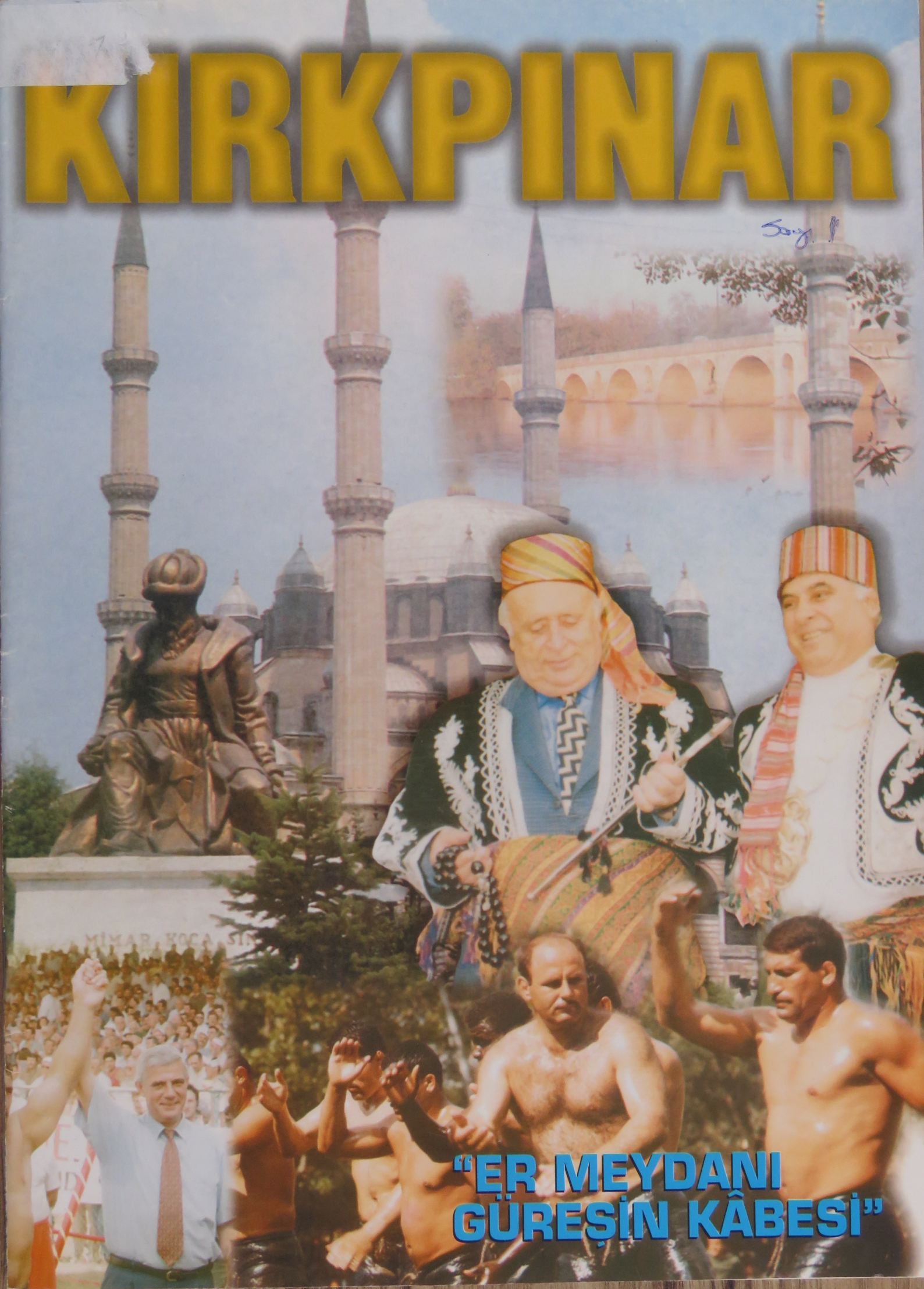

KIRKPINAR

Song. 1

**"ER MEYDANI
GÜREŞİN KÂBESİ"**

KIRKPINAR

Derginin adı
Kırkpınar

Yıl 1 Sayı 1

Sahipleri
Mehmet CANSEVEN/Edirne Valisi
Hamdi SEDEFÇİ
Edirne Belediye Başkanı

Genel Yayın Yönetmeni
Emel AKAY
Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü

Yazı İşleri Müdürü
Erdoğan SEZGİN

Yayın Kurulu
Şevket KARLIKLIOĞLU
Turizm İl Müdürü
Ataman ALKAN/İl Kültür Müdürü
Mukadder ÖZKAL
Edirne Belediyesi Kültür
ve Sosyal İşler Müdürü

Yayına hazırlık/dosya
Erdoğan SEZGİN

Kaynak fotoğraflar/desen
Tayyip YILMAZ
Trakya Üniv.Em. Öğr. Üyesi

Yönetim/yazışma
Edirne Valiliği Basın ve
Halkla İlişkiler Müd.

Tel./Faks
0 284 21324 07

Teknik Yönetmen
Ali BAYRAM

Ofset Hazırlık ve baskı
Dünya Yayıncılık A.Ş.
Tel: (0212) 629 08 08 (40 hat)
Fax: (0212) 629 0311

Dergimizde yayınlanan yazılar,
yazarın kişisel görüşleridir.
Bu yazılardan dolayı "Kırkpınar
Dergisi" sorumluluk üstlenmez. Kaynak
belirtmek suretiyle "alıntı" yapılabilir.
Kırkpınar Dergisi ücretsizdir.

Kırkpınar Ağaları
9

Yağlı Güreşlerin Vazgeçilmez Siması
Cazgir
11

**Kırkpınar'ın Yağlı
Güreşteki Yeri**
13

Devletimizin Kurulduğu Yer
Edirne
14

Geleneksel Sporlarımız
15

**Ermeydanı'ndan
Enstantaneler**
16

**Altın Kemerli
Kırkpınar Ağası**
17

Kırkpınar Haberleri
19

Buyrun Kırkpınar'a
20

Selimiye Camii
21

Edirne ve Turizm
24

Süpürgecilik
26

Dolmen ve Menhirler
27

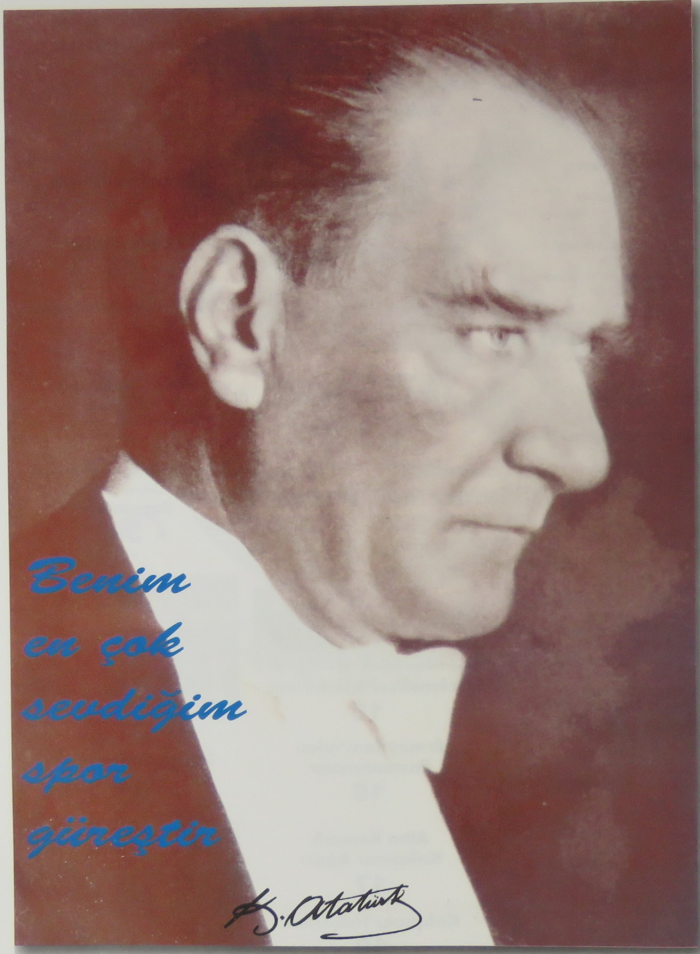
**Sultan II. Bayezid
Külliyesi**
28

Osmanlı'yı Devletten İmparatorluğa
Geçiren Zafer
Sırpsındığı
30

Sınır ötesi Kırkpınar
32

*Benim
en çok
sevdiğim
spor
güreştir*

K. Atatürk

Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman DEMİREL

Kırkpınar, tarihimizin bir parçasıdır

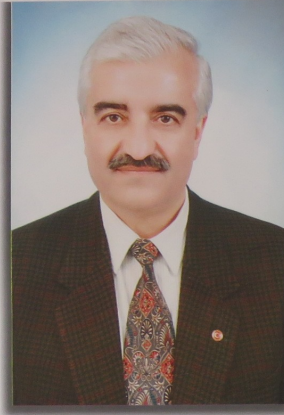
Kırkpınar ahlak ve terbiyedir, birlik-beraberlik ve kardeşliktir, güçtür.

Mehmet CANSEVEN
Edirne Valisi

Yüzyıllardan beri geçmişte-ki özelliklerini günümüze kadar taşıyan ve dünyada bir eşi daha bulunmayan Ata yadigarı yağlı güreş sporunun simgesi olan Tarihî Kırkpınar Güreş Şenlikleri'nin 636.ncısına ev sahipliği yapmanın gurur ve mutluluğunu yaşıyoruz.

Kırkpınar Türk kültürünün ve tarihimizin önemli bir parçasıdır. Bize düşense bu emaneti en iyi şekilde koruyarak geleceğe taşıyacağız.

Geçmişte nice yiğitlerin güçlü naralarıyla inlemiş olan ermeydanını bugün de onların torunlarının gür sesleri dolduracak, kimbilir daha nice baba-

yiğit sporcular gururla göğsümüzü kabartacaktır.

Kırkpınar ahlak ve terbiyedir, birlik-beraberlik ve kardeşliktir, güçtür. Bu Ata sporuyla, Türk milletinin karakterini, zekasını ve güçlü fizikliğini bir kez daha dünyaya duyuracak olan pehlivanlarımıza başarı dileklerimi sunuyor, Kırkpınar güreşlerinin tüm ülkemize, Türk güreşine ve Edirne'imize hayırlı olmasını diliyorum.

Yiğitler meydanı Kırkpınar

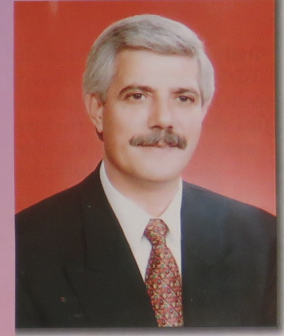
Hamdi SEDEFÇİ
Edirne Belediye Başkanı

Bir yıl aradan sonra tarihi Kırkpınar geleneğini yeniden yaşıyoruz. Bu da bize gurur veriyor. Türk tarihi ve kültürümüzün binlerce yıllık geçmişi içinde yerini ve önemini koruyan, emeğin, alınterinin, mertçe mücadelenin ve direncin üstün olduğu yiğitler meydanı Kırkpınar'ı yaşatmak bizim görevimizdir. Ve başlı başına bir tarih olan Kırkpınar; seyircisi, pehlivanları, ağası, cazgırı ve en önemlisi bugüne kadar korunarak uygulanan gelenekleriyle her zaman varolacaktır.

Ata sporumuz olan yağlı güreşimizi sevmek ve saydırmak için mücadele veren Edirne Belediyesi bu amaçla Tarihî Kırkpınar Güreşleri'ne her yıl yenilikler getirmeye çalışmaktadır.

Kırkpınar Güreşleri gibi mertlik ve fazilet duygularının ortaya döküldüğü geleneksel günlerimiz her zaman insan ilişkilerini olumlu yönde geliştirerek dostluk ve kardeşliğin daha da yürekten hissedilmesine vesile olmaktadır. Kırkpınar'ı yurdumuzun dört bir yanından gelen insanların kaynaştığı, dostluk ve yakınlıkların kurulduğu sevgi denizine dönüştürmek için bıkmadan, usanmadan çalışma azmi ve kararlılığımızdır.

636. Tarihî Kırkpınar Güreş ve Şenlikleri Haftası etkinliklerinin, istenilen düzeyde olması için aylar öncesinden başlattığımız çalışmalarımızı tamamladık. Kırkpınar organizas-

yonunu adına yaracak ve halkımızın taleplerine cevap verecek şekilde düzenlemek için elimizden gelenin en iyisini yaptığımız inanıyorum.

Ülkemizin dört bir yanından Edirne'mize gelecek bu yiğitler meydanını onurlandıran ve yiğitçe mücadele edeceklerine inandığım pehlivanlarımıza başarılar diler, bundan sonra da çok daha görkemli Kırkpınar'lar yaşanacağı temennisiyle tüm güreş severlere saygılar sunarım.

Kırkpınarlar

Trakya ve Balkanlar'da Türk yağlı güreşi ulusal spor tarihimizde pırlanta gibi durmaktadır. Kırkpınar yağlı güreşleri ayrı bir öneme sahiptir.

Prof. Dr. Osman İNCİ
Rektör

Kırkpınar güreşleri, Türkiye baspelhanıvanlığı tayin eden köklü ve eski yarışmalardır. Geleneksel Türk güreşinin Anadolu'da sonradan Rumeli topraklarında da yapılmış Türklere Avrupa topraklarına geçişyledir. Bu geleneksel güreş bir süre sonra yağlı olarak devam etmeye başlamıştır. Güreş; bedensel sporun en hareketli ve kolay, hiçbir malzeme ve araç gerekmeden yapılan sporlarından biridir.

Trakya ve Balkanlar'da Türk yağlı güreşi ulusal spor tarihimizde pırlanta gibi durmaktadır. Kırkpınar yağlı güreşleri ayrı bir öneme sahiptir. Anıt kent Edirne'de en eski geleneksel güreşimizin sürdürülebilir olması tarihimizde saygıncımız bir göstergesidir.

Edirne'nin Türkler tarafından alınmasından sonra Kaleiçi'nde kurulan Güreşçiler Tekkesi

(Küştigir) aslında bir spor akademisydi. Burada güreş, ok-yay çekme, cirit sporu yapılmıştır. Trakya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu'na bu akademiyi tarihsel perspektif içinde incelemek amaçlıdır. Üniversitemiz Kırkpınar Yağlı Güreşleri İnceleme Uygulama ve Araştırma Merkezi'ni kurma çalışmalarını bitirmiştir. Üniversitemiz Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin gelişimi ve Kırkpınar Şenlikleri'nin festival ve fuara dönüşümü için üzerine düşen görevi yapacaktır.

Bu yıl 636'ncısı düzenlenen Kırkpınar Güreşleri'nde yarışacak güreşçilere sağlık ve başarılar diliyorum.

Yaşlı gittim, şen geldim

Hüseyin ŞAHİN
Son 3 Yılın Ağası

Rahat ve huzur içinde geçen bir yaşamım var iken, yağlı güreşin Kabe'si olarak kabul edilen Kırkpınar'a şimşek hızıyla, hem de Sarayıçi'nde daldım. Bazen düşünüyorum: Kırkpınar Ağalığı'nın "para" harcamaktan başka ne çıkar vardır diye? Bu işte çıkar yok! En azından benim gibi ağalık yapmak isteyenler için yok. Çünkü, ne sürüm getirecek bir malı piyasaya salmışım ne benzin istasyonu, otel gibi işyerleri açmışım ve de açacağım. Bu işin ön huzmetten ibaret. İnsanlar gelip geçer, yaptıkları işler hatıra kalır.

Rahat ve huzur içinde bir yaşamım olduğunu belirtmişim. Doğrusu budur. O halde neden adeta balıklama paçalardan Kırkpınar'a daldım. Bunun, arzmetmeliyim:

Efendim, benzeniz İstanbul, Ankara, Antalya ve İzmir havallımanlarında çeşitli hatıra eşya satan dükkanlarla, bazı kafeteryaların ve yemek imal eden bölümlerinin işletmecisiyim. Türk güreşinin sembolü Yaşar Doğu'nun öğretilenliğinde bir süre güreş yaptım. Aradan 30 yıldan fazla zaman geçti ve birgün, başlarda da belirttiğim gibi, "rahat ve huzur içinde" bir yaşamım var iken soluğu Kırkpınar'da aldım.

Neden işlerimi daha fazla büyüt-

mek yerine Kırkpınar'da sponsorluğa soyundum? Mesele şu: Bu bir ruh meselesidir.

Bu ruh, kolay kolay bir insanla бүтүнleşmez. Demek ki, Yaşar Doğu'nun nazic öğrencilerinden biri olarak ben Kırkpınar'a bağladım. Buna başka türlü izah edemiyorum.

1994 yılında ilk kez Sarayıçi'ne

gittim. Sayın Süleyman Demirel'in huzurlarında yapıldı. Genelikle Sakıp Sabancı yerine "Sakıp Ağa" olarak tanınan, kendisine böyle hitap edilen değerli dostumuz ağalığa soyunduğunda 40 yılı yakın süreden beri Kırkpınar'ı izleyen bu işin profesörü Sayın Ali Gümüş'un bana sorduğu şu soruyu anımsıyorum: "Rakibin Sakıp Ağa. Buna göre sen, ne kadar bu işte varsın?" Kulakları çınlasın bu aziz arkadaşşıma, Türk güreşinin 1 numaralı hizmetkârına tek bir cümle ile cevap vermişim: "Lim-it yok."

O yıl ağalık, 4.5 milyara bende kaldı. Ertesi yıl 7.5 milyar liraya aynı görevi üstlendim. Bu işe ısınmışım. Mal, mülk, kazanç beni ilgilendirmiyordu. Açık açık söylemeliyim ki, ben, Kırkpınar'ın sırtına binmeye çalışsan ve Kırkpınar'dan gelir ümit eden bir kişi değildim ve değilim. Demek ki bu görevi üstlenmişim. Ertesi yıl hepimizin bildiği gibi 35 milyar 5 yüz milyon liraya yeniden ağalığa aldım. Elbette ağalık, sadece açık artırmada ödene meblağdan ibaret değildir. Konukların ağırlanması, pehlivanların ödüllendirilmeleri vesaire sınırsız masraflar içeriyor. Bu işin altından ardaardına 3 yıl, yüzümün

geldiğimde ağalık açık artırmasının dünyamın en zengin 80 kişisinden biri olarak gösterilen Sakıp Sabancı Ağa da oradaydı. Artırma, Cumhurbaşkanı-

akıya çıktığı takdirde ben de bir ödülmüş olacağım ki, bu ödüllü, teşekkürlerinin sevgisinin toplamı olmayı hiçbir şeye değişimem.

Kırkpınar yağlı güreşleri

Kırkpınar çok yönlü bir olaydır. Başlı başına bir tarihî Kırkpınar. Bir yönüyle, bir efsane menkıbedir Kırkpınar. Mistik bir olay, folklorik bir olaydır. Bir açıdan önemli bir turizm olayı ve nihayet bir spor olayıdır Kırkpınar. Bir geleceği yüzyıllar ötesinden günümüze taşıyan, görmeden yaşanmadan anlaşılması güç, çağlar üstü bir olaydır Kırkpınar.

07-13 Temmuz 1997 tarihinde 636.'sı gerçekleştirilecek Kırkpınar Yağlı Güreşleri'nin, efsaneye göre 1361 yılında Türkler'in Trakya'ya geçişi ile başladığı kabul edilir. Orhan Gazi'nin oğlu Süleyman Paşa komutasında sallarla Çanakkale Boğazı'nı geçen öncülerden 40 kişilik bir grup ki her birinin kendi yöresinde birer başpehlivan olduğu söylenir, bir baskında Domuz Hırsarı'na ile geçirirler. Her molada güreşe tutuşan bu yiğitler her efsaneye göre: Bunlardan birbirini hiç yenememiş bir çift, bugün Yunanistan

sınırları içinde kalan ve Edirne Ahırköy yolu üzerinde, yine güreşe tutuşmuşlar. Ancak; güreş gece yarısı iki kahramanın son nefeslerini vermesiyle bitmiş. Arkadaşları tarafından burada gömülmüşler. Gaziler akınlardan sonra buraya geldiklerinde arkadaşlarını gömdükleri yerden Kırkpınar fişkırdığını görmüşler. Müslüman Türkler'de kirk sayısı kutsaldır. Bu konuda ikinci söylenti ise bu kirk yiğit güreşe tutuşmuşlar ve güneş batarken son nefeslerini verinceye kadar güreşmişler ve oldukları yer gömülmüşler. Ertesi gün her yiğidin gömüldüğü yerden toplanıp güreşmek gelenek haline gelmiştir.

Bir başka söylenti ise burada ölen kirk yiğidin gömüldüğü yerden bir pınar fişkırmış, Kırklar Pınarı denilen bu yerde her yıl toplanıp güreşmek gelenek haline gelmiş. Ancak Kırkpınar'ın ismi zamanla halk arasında değişerek Kırkpınar'ı eklini almış olduğu yolundadır.

Bu yiğitleri anmak ve güreş geleceğini sürdürmek içinde güreşler

1923-1924 tarihlerinden itibaren Edirne'nin "Sarayıçı" denilen yöresinde yapılmaya başlanmıştır.

İlk yıllarda güreşler süre olmaksızın ve kıran kırana saatlerce sürerdi. Ancak gün geçtikçe güreşçi sayısının artması karşısında bazı kaidelerin geliştirilmesi ve süre konulması zorunlu haline gelmiştir.

15 Mayıs 1991 yılında yayınlanan "Yağlı Güreş Yönetmeliği" uyarınca güreşçiler kura ile eşleşirler. Güreş yarışmaları baş, başaltı, büyük-orta, küçük-orta, deste (ayak) ve teşvik boyu kategorilerinde yapılmakta olup, pehlivan sayısına göre de ayrıca boylara ayrılmaktadırlar.

Pesrev, yağlı güreşlerin geleneksel özelliklerinden biridir, en az beş dakika süre ile yapılır. Arkasından güreşlere geçilir. Güreşçiler birbirlerine kesme, şirasi, yanbaşa, karakuş, ters sarma, paş kaskak, sarma gibi 33 oyun uygularlar.

Ağa, Kırkpınar'ın tarihten buğüne kadar gelen değişmez simgesidir.

KIRKPINAR AĞALARI

Mustafa KÖZÜKÇÜ (Edirne) 1910, 1911, 1912 Ağası

Nevruz MANNAN (Edirne) 1913 Ağası

Yusu YARDIMCI (Edirne) 1914 Ağası

Mahmut CAHDARTAN (Edirne) 1917 Ağası

Mustafa BİLDİN (Edirne) 1918 Ağası

İsmail ÇAKIRCI (Edirne) 1917 Ağası

Ahmet MEHMET (Anadoluh) 1918, 1919 Ağası

Sultan DOĞRUBAĞLAR (Edirne) 1918 Ağası

Hüma AYKAN (Edirne) 1918 Ağası

Mahmut AĞAOĞULLARI (Edirne) 1918 Ağası

Ali İsmail KELEKÇİ (İstanbul) 1918 Ağası

Hasan VATAN (Edirne) 1918 Ağası

Hakkı MEHİR (Edirne) Elçiği Kayası 1918 Ağası

Mustafa BİLGE (Karaman) 1918 Ağası

Süleyman SAĞIN (Çanakkale) 1918, 1919 Ağası

Gazi Hacı BİLGE (Karaman) 1918, 1919 Ağası

Celal Hacı EYÜPOĞLU (İstanbul) 1918 Ağası

Dilek GÖREY (İstanbul) 1918 Ağası

Hasan KAPLAN (Tahat) 1918 Ağası

İzzet ALAN (Sarıyer) 1918 Ağası

Zülfü KARABULUT (Anadoluh) 1918, 1919 Ağası

Ferit ATAN (Adana) 1918 Ağası

Süleyman TEKCAN (Tekirdağ) 1918 Ağası

Süleyman Ömercan (Edirne) 1918 Ağası

Cahit P.Ş. (Edirne) 1918 Ağası

Mehmet BİLİ (Edirne) 1918 Ağası

Ali AYAZ (Edirne) 1918, 1919 Ağası

Mustafa BAĞIN (İstanbul) 1918, 1919 Ağası

Hakkı KILIÇLI (İstanbul) 1918 Ağası

Hakkı MENTEŞELİ (İstanbul) 1918 Ağası

İbrahim CAVLA (Bursa) 1918 Ağası

Nemat ÖZKAN (Mihalıççık) 1918 Ağası

Mustafa KÖSE (Çanakkale) 1918 Ağası

Alio VARDOLU (Bursa) 1918, 1919, 1918 Ağası

Dilek BİLGE (Çanakkale) 1918 Ağası

İsmail SAĞIN (Tahat) 1918, 1919, 1918 Ağası

KIRKPINAR BAŞPEHLİVANLARI

FARUKİ ERTUĞRUL KIRKPINAR GÜREŞÇİSİ

YAKUP YILMAZ
1988-1989 KIRKPINAR

Yağlı güreşin vazgeçilmez siması:

Cazgır

Tarihi Kırkpınar güreşleri birçok pehlivanın yer aldığı en büyük meydanlarından biri olduğundan, Kırkpınar'dan ünlü güreşçiler kadar, ünlü cazgırlar da geçmiştir.

Pehlivanları memleketleriyle, yöreleriyle, güreşteki oyunları ile zayıf ve kuvvetli yönleriyle tanıtan cazgır denir. Cazgırlık zor yanları çok olan bir meslektir. Tesvikten baş güreşlerine kadar boylarında güçlü olan pehlivanları iyi tanıması gerekir. Bunları halka ve rakiplerine tanıtırken özelliklerini maniyе dökerek anlatması gerekir. Cazgırın başpehlivanlık güreşlerini ilk başlama turunda ve final güreşinde onlarla birlikte "peşrev çekmesi" adettir ve heyecan vericidir. Son 30 yılın en ünlü cazgırın rahmetli Mustafa Şirin'dir. Ondan önceden de Kırkpınar'da cazgırlık yapmış Ayşekadın Vami eski imamı Sadık Atılcan Hoca idi. Son yıllarda da Mustafa Şirin'in ölmesi ile, çarıkları Şükrü Kayabaş onun yerini almış ve yardımcılığını da Adapazarlı Osman Filiz yapmaktadır. Cazgırlar hangi boylarda güreş yapacağını çok iyi bildiklerinden "favori" isimlerini de bulurlar. Başarılı cazgır-

lar, yağlı güreş yapılan bölgelerde müsabakalarda görev alırlar ve bütün pehlivanları seyrettikleri için onların benliğini en iyi şekilde bilmeye çalışırlar.

"Vatanımız, milletimize, ordumuza, yurdumuza göz diken düşmanları taşlarız. Halkın inayetiyle ezuz besleme bugün güreşlere başlarız.

Şarkı, türkü güreşte besteye Gördüğünüz pehlivanın güreş yapacaklar desteye. Pehlivan, pehlivan hoş geldiniz, sefalar getiriniz Pirtler meydanına şeref verdimiz. Tarihi Kırkpınar güreş sahasına Hani Ali, hani Veli, hani Kurtdereli? Pirimiz, üstadımız Hazreti Hamza Peygamberimiz Muhammed'in Mustafa Allah, Allah illallah pehlivanlara Hep beraber alkışlarla diyelim maşallah...

Bu duadan sonra, pehlivanlar teker teker takdim edilerek er meydanına salavatlannr. Tokalaşarak birbirlerine haklarını helal eden pehlivanlar daha sonra merçe güreşe başlarlar.

Sonra sıra küçük orta pehlivanlarına gelir. Cazgır daha sonra başlatılan güreşecek pehlivanları unvanlarıyla da seyircilere tanıtır.

Sıra baş güreşlerde...heyecan dorukta. Seyircinin, pehlivanların ve cazgırın heyecanı birleşir ve cazgır manilere başlar:

"Er meydanındaki güreşleri izlemek üzere Buraya geldiniz koşu koşu, Gördüğünüz koç yüğitler güreş yapacaklar Baş'a..."

**** Yabancılar ne bilir karakucağı Kırkpınar'dır yağlı güreşin ocağı**

Koca Yusuf, Aliçakar çırağı Olduğunuzu ispat edip güreşin.

**** Şanımız yücedir yere düşürme Kim olursa sünat küçülme Göğsündeki ay-yıldız düşün de Onun için, çalış, uğraş ve güreş.**

**** Ağustos ayında ekilen dardan Oğul vermeden ardan**

Sabahları kocasının sonra kalkan kardan hayır gelmez, Her yüğiten de pehlivan olmaz.

**** Zengin babayı hayırsız evlat batırır**

Fakir kocayı süslü avrat batırır Haylaz çiftiği kuru inat batırır

Pehlivan sen de hazzarlamamışın, Rakibin seni sırt ağağı yattırır.

**** Söğüt dalından odun olmaz, Her kızdan kadın olmaz Her ananın doğduğundan da**

Pehlivan olmaz.

**** KAYNAK: "Edirne-Kırkpınar ve Yağlı Güreş/Murat KÖSE 1990 Kırkpınar Ağası, S: 82-83-84**

Güreşlerdeki öğeler

peşreve başlanır. Peşrevde, üç kez ileri, üç kez de geri gidisten sonra, yere sol diz ile çökülerek önce sağ el yere, dişe, duğa ve aına üç defa değinilir. Hatta bazıları tarafından bir ot kopararak ağza alınır ve ısırılır. Bu merasim bittikten sonra tekrar sıçrayarak arada sırada "Hayda bre pehliwan" diye bağlanılır. Karşılıklı gidış ve gelişten sonra hasımın paçalan yoklanır ve sırtı sıvazlanır, ensele bağlanır, eller tutuşur ve birkaç defa sallanılır, güreşe böyle girilmiş olur.

Kispet

Mukadder ÖZKAL

Kırkpınar Ağası

Kırkpınar güreşlerinin en ilginç yönü Kırkpınar Ağalığı'dır. Pehliwanları çağırın, yarışmaları düzenleyen, gelen konukları ağırlayan, yemek ve yatacak yerlerini temin eden, örf ve adetlere uygun olarak güreşlerin yapılmasını sağlayan ödüller veren ve günlük düzeni alan yetkilidir.

Bugün şenlikler, Edirne Belediyesi tarafından düzenlenmektedir. Fakat her yıl sembolik olarak birkaç açık artırmaya çıkarılarak Kırkpınar Ağası seçimi yapılır.

Başpehliwan

Kırkpınar'ın en büyük ödülünü "başpehliwan" alır. Başpehliwanlığı elde eden pehliwan bir yıl için Türkiye'nin başpehliwanlığı elde eden güreşçi "Altın Kemeri" ödülünü alır. Diğer boylardaki birincilerle dereceye giren pehliwanlara verilen ödül ise özendime niyetindedir. Pehliwan ödülü para olacağı gibi at, öküz, dana veya koç olabilir. Eski yıllarda başpehliwana deve, başaltına boğa, büyükortaya kısrak diğer boylara da bunlara benzer ödüller verirdi.

Cazgir

Yağlı güreşte pehliwanları seyircilere tanıtan, güreşe başlatan kişiye "cazgir" veya "salavacı" denir. Cazgir hakem heyetini eşleştirdiği pehliwanların adlarını, sanlarını, uyarladıkları hünerlerini uygun mısra ve dualarla tanıtır.

Yağlama

Güreşçilerin kavranması güç olsun diye yağlanırlar. Pehliwanlar güreş meydanının uygun bir yerinde yağ ve su ile dondurulmuş kazankların etrafında yağlanırlar.

Pehliwanlar önce sağ elle sol omuzda, göğüsle, kol ve kispete yağ sürerler daha sonra sol el ile aynı işlemi yaparlar. Pehliwanlar bu arada birbirlerinin sırtlarını yağlarlar. Güreşe başladktan sonra pehliwan çayırda dolayan ıbrıklarinden diledikleri zaman yağ ve su alabilirler.

Peşrev

Peşrev, bir ısınma ve kültür fizik hareketidir. Ahenkli bir şekilde yapılan bu hareketler, seyircilerin zevkini okşar, pehliwanın moralini yükseltir. Pehliwan, peşrevle, nefesini, kaslarını ve kalbini biraz sonra yapılacak olan mücadelede hazırlar. Güreşçeme üzere hakem heyeti önüne gelmiş olan pehliwanların cazgir tarafından takdimi ve duası yapıldktan sonra verdigi işaretle, calınmaya başlanılan davulun ve zurnalın nağmeleri arasında pehliwanlar, ahenkli bir şekilde ellerini ve kollarını sallayarak

Yağlı güreşe çıkan her pehliwanın güreş malzemesinin başında "kispet" i gelir. Manda, dana veya malak derisinden yapılan kispetin bel kısmı dört parmak genişliğinde ve kalın olur. Beli sarması için kalın ip geçirilen bu kısma kasnak denir. Kispetin diz kaçağının altına gelen yere paça denir. Paça ile etin arasına paçabent denilen keçe konur. Deri kısım keçenin üzerine çekilir ve üzeri sicimle sıkıca bağlanır. Sıkı bağlanmayan paçadan içeri giren parmaklar sayesinde oyun almak kolaylaşır. Güreşten sonra yağlanan kispet zemble yerleştirilerek kaldırılır.

Zembi

Kispetler "zembi" adı verilen sazdan yapılmış bir torbada taşınır. Güreşi bırakmış pehliwan zembilli duvara asarak bir daha kispet giymeyeceğini anlatmak ister.

Davul ve zurna

Kırkpınar'da davul ve zurnalık belli gruplara açık artırma ile verilir. Davul ve zurnalık eşliğinde güreşçiler "tutuş" a çağılır ve güreş havaları ile hem pehliwanlar hem de seyirciler coşturulur.

Kırkpınar'ın yağlı güreşteki yeri

Tayyip YILMAZ
Mimarlık Fakültesi
Emekli Öğretim Görevlisi

36 yıllık tarihi geleneğimizi devam ettiren Kırkpınar'ın Türkiye'mizdeki yeri çok büyüktür. Çeşitli bölgemizden seçilip gelen yağlı güreşçiler en büyük paye ve ödüllerini burada alırlar. Pehliwanlar ve aileleri için en büyük övünç kaynağı olur. Bölge ve şehirlerinin tanıtımına da katkıları çok olur. Tekirdağlı Hüseyin, Ordu lu Mustafa gibi.

Güney illerimizin bazılarında yapılan karakucak güreşleri dışında, yağlı güreş bütün Türkiye'de tanınmak da yapılmaktadır. Bunu buraya gelen güreşçilerden ve güreş severlerden anlamak mümkündür.

Dünya güreş tarihindeki ünümüzü yapan güreşçilerin tümü Kırkpınar'ı tanımış hemen tamamı buradan ün almış ve yetişmiştir. Koca Yusuf, Adalı Halil, Hergeleci İbrahim Karterli Mehmet gibi.

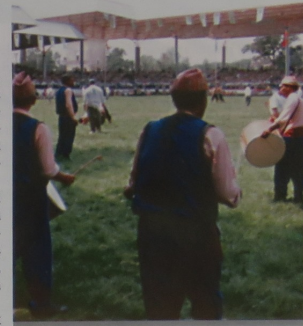
Temelde bu konuda bir halk kültürü oluşmuş çok sayıda kitaplar, makaleler yazılmıştır.

Ben daha çok fotoğraflı belgeleme dayanarak, cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası başpehliwanlar, 1950 yılından bu tarafa Kırkpınar ağları fotoğraflarını derledim. 1995 yılında kitap haline getirildi. Daha çok sayıda belge olacak fotoğraf var.

Toplu gösteri sporlarından fut-

bol dışında yaygın ilgiyi çeken, halka yakın, daha çok kişinin spor yapabildiği yegane spor bence güreştir. Spor Federasyonu her çeşit güreş çalışmalarına devlet desteği ile daha çok önem ve değer vermektedir.

Kırkpınar güreş kaynağı den-

mektedir. Milli takımlarımızın serbest ve grekoromende güreşçilerin ilk tanıtımlarını burada yaparlar.

Seçilip milli takımlarımıza oluştururlar.

Kırkpınar yabancı güreş severlerine de büyük ilgi alanı olmuştur. Tarihi geleneği ile ilgilenen bugününü tespit ederek, segiler açmak-

ta, televizyon dizileri yapmaktadır.

Kırkpınar'da herkes adeta pehliwan olur o heyecanı yaşar. Ağası, pehliwan, hakemi, davulcusu, zurnacı, seyircisi bu ahenge, peşreve büyük bir zevkle katılır. Tarihi müzik eşliğinde usta güreşçilerin peşrevlerine doyum olmaz. Unutulmaz anılar bırakırlar. Damarlarda kan başka akar. Binlerce kalpte heyecan fırtınası eser. İşte burada Türk birliğine, Türk gücünü, Türk zaferlerini görür, cihana ün salmış pehliwanlarımızın torunlarını bulursunuz.

Bu görünümü, resim, fotoğraf ve son teknoloji tespit makinelere bulamazsınız.

Kırkpınar'a gelip başpehliwan olmak her yığıde kismet olmaz. Pehliwanların çok anlamı ve güç bir yaşayışı tarzı vardır. Bunlardan binlerce öyküler ve gerçek romanlar çıkarmak mümkündür. Halk kültürünün gelişmesi yönünden yazarları geleceği emeldir. Halkımızın tarihi geleneği ve günlük olaylara büyük ilgisi vardır. Kırkpınar için büyük yatırımlar yapılmıştır. Daha yapılacak çok konularda vardır. Kırkpınar tesisleri içinde her zaman açık olacak bir (Kırkpınar Müzesi) açılması en büyük dileğimdir.

Edirne bu anlamı tarihi mirası iyi kullanmalı, gelecek nesillere en temiz şekilde teslim emeldir.

Bunu başaranlar en ünlü pehliwanlar kadar tarihe geçeceklerdir.

Devletimizin kurulduğu yer Edirne

Ataman ALKAN
İl Kültür Müdürü

halkta imkânları nispetinde hazırladıkları hediyelerle (deve, sığır, koyun-at, altın, para, kumaş vb.) Kırkpınar Şenlikleri'ne katılırdı. Halkın bu hediyelerini alan ağa başarılı pehlivanları ödüllendirirdi. Böylece doğrudan halk tarafından organize ve finanse edilen bir şenlik ortaya çıkmış oluyordu.

Müslüman-Türk milletinin onur ve vakanına yakışır şekilde kışpetini giyerek er meydanına çıkan yiğitler, pazu güçlerini göstermek maksadıyla önce peşrev çekerler sonra yiğitçe güreşirler. Kırkpınar güreşlerinde sportmenliğe ve centilmenliğe sığınmayan hiçbir davranış yoktur. Galip gelen pehlivan yiğit pehlivanın kolunu havaya kaldırma

centilmenliğini gösterirken, mağlup olan pehlivan da yenildiği pehlivanın elini öperek tebrik eder. Ve sonuçta Türkiye'nin başpehlivanı Edirne'de seçilir.

Evet Edirne, herhangi bir şehir değil. Edirne. Bu şehrin önemi ve güzelliklerini anlatmak benim haddime değil. Ancak şu kadarını söyleyebilirim ki, kızgın güneşin altındaki kum taneleri arasında elmas taşı nasıl parlarsa, yeryüzündeki binlerce şehir arasında da Edirne'miz öylece seçilir.

Metrekare başına düşen tarihi eser açısından dünyada ilk sıralarda 636. kez tekrarlanan bir şöleni bağrında barındırıyor. Çağ kapamış ve çağ açmış bir devlet adamının (Fatih) doğduğu şehir.

Ve nihayetinde bir tapu senedinin sonundaki mühür gibi, Edirne'nin kıyamete kadar bizim olduğunu günde beş kez haykırın Selimiye'yi kukaklayan şehir, Edirne.

Edirneli olmak veya Edirne'de olmak hiç farketmez. Edirne'nin sununu için, havasını teneffüs eden, ekmeğini yiyen herkese düşen bir vazife var.

Edirne'yi ve Kırkpınar'ı daha iyi yaşamak ve tanıtmak. Bu başarılırsa özelde Edirneli genelde Türk insanı kazanır.

Zor değil. Yeter ki inanalım.

Geleneksel sporlarımız

Alper YAZOĞLU

Tarih, yüce Türk ulusunu çok eski zamanlardan beri spormen ve konuksever özellikleriyle kaydediyor. Orta Asya bozkurlarındaki güce yaşam koşulları, Türk toplumunda kahramanlık, yani Alp'lik geleneğini oluşturmuş ve yüzyıllarca devam etmiştir.

Türkler spora daha çok zaman ayırarak; güreş cirit, atıcılık, avcılık, okçuluk, gülle atma, kılıç, rahvacılık, kavyak, tepik, tomak gökbörü (buzkaşı), çöğen gibi spor dallarını geleneksel olarak, özellekleştirecek şekilde yapmışlardır. Özellikle güreş çok önem verilmiş, bu dalda nice cihan pehlivanları nam salmış, nice dünya şampiyonları yetmişmiş ve yetişmektedir.

Geleneksel Türk sporları deyince akla hemen yağlı güreş ve de tarihi Kırkpınar gelir. Ata sporu olarak kabul ettiği yağlı güreş ve tabii ki atlı cirit, bir yıl öncesine kadar başka federasyonlarımızın bünyesinde ve üvey evlat muamelesi görmekte idiler. Tarihi Kırkpınar ağalığı yıllarında (1991-92-93) başlatığımız çalışmalar sonucu 1996 Haziran'ın da dönemim spordan sorumlu Devlet Bakanı Ersin Taranoğlu tarafından, çok yerinde bir kararla yağlı güreşi aba ve şalvar güreşini ve atlı ciriti "Geleneksel Spor Dalları Federasyonu" çatısı altında toplamışlardır. Türk sporuna hayırlı olsun. Federasyonumuza bugüne kadar emeği geçen eski Devlet Bakanımız Sayın Ersin Taranoğlu'na Devlet Bakanımız Sayın Bahattin Şeker'e, Genel Müdürümüz Sayın Gazanfer Doğu'ya Kırkpınar ağamız Sayın Hüseyin Şahin'e, başpehlivan Sayın Recep

Kılıç'a ve değerli spor adamlarımıza bilvesile saygı ve şükranlarımız sunuyorum.

Yağlı güreş bugün Edirne başta olmak üzere 45 ilimizde; aba güreşi Gaziantep ve

Hatay yörelerinde , şalvar güreşi

Kahramanmaraş yöresinde atlı cirit; Erzurum, Erzincan, Bayburt, Malatya, Ankara, Uşak ve Manisa (Selendi ilçesi) ilimizde, rahvan at yarışları ve Balıkesir, Bursa, Sakarya, Ankara ve Erzurum illerinde yapılmaktadır.

Büyük Önder Atatürk geleneksel sporlarımızı şu sözleriyle ne kadar güzel ifade etmiştir: "Türk çocukları her kavmin çocukları gibi, doğdukları andan itibaren tabiatın kendilerinde yarattığı hareket ve faaliyet ellerini, kollarını hareket ettirmekle başlarlar, sonra çocuk büyüyünce bulunduğu mehitin şartlarına göre tarlalarda, bayırlarda, tepelerde, kayalıklar içinde ormanlarda koşar, yürür, hiç de yaptığının ne olduğunu düşünmeksizin bulunduğu ilim dünyasının spor dediğini kendiliğinden yapar.

Güreşir, ata biter, atlar, cirit oynar ve daha birçok milmi sporları yapar."

Geleneksel sporlarımızı gönül veren, sporseverlerimizi sporcularımızı ve tüm illigilleri sevdiğimizle saygılarımıza selamiyolum.

636 Tarihi Kırkpınar da görevli ve sporculara başlanlar dedilerim.

1958'de Ankara Gölbaşı Spor Kulübü'nde, efsanevi güreşçi Yaşar Doğu'nun "talebesi" olarak mindere ilk ayak basmayla başlayan güreş tutkusunu, yıl-lar sonrasında 1994 yılında gerçek geldiği Kırkpınar'dan "Ağa" olarak ayrılıyla yeni bir boyut kazanıyor.

Azmin ve mücadelenin adamı...

Altın Kemerli Kırkpınar Ağası:

Hüseyin Şahin

Röportaj: Erdoğan SEZGİN

Takvimler 1994'yı gösteriyor. Ayarlardan temmuz...Sanı sıcak tepede asılı kalmış. Adeta yaprak kımlıdır. Yer Edirne 'Sarıyaçılı' mevkii. Birkaç dakikadır "Şerif Tribünü" önüne kurulmuş masa etrafında kümelemiş insanlarla ses sedâ yo. Halk sabırsızlıkla bekliyor. Nedir, ne olacak? Kırkpınar, "Erme-yandan Ağası" seçilecek. Ağa adayları arasında he-le bir var ki zaten ağa-ğı "ezelden teselli".

Türk sanayinin önde gelen de- vi Sakıp Sa- b a n c ı (Halk a r a - sında Sakıp Ağ a a d ı y l a maruf...)

Büyük çoğunluk-ağalık üzerine talhim yürü-türken-bu yıl ağalığın Sakıp Ağ a'da kalacağı- nı umuyor ve bekliyor da. Bekliyor beklemes-ne de hiç de "evdeki hesap çarşıya uymuyor". Üç aşığı beş yukan derken hiç hesaba ve de akllara gelmeyen -çünkü tanımayan- bir isim mikrofonlardan anons ediliveriyor birden: Hüseyin Şahin-Tokat-Ağalık bedeli: (4 milyar 550 milyon TL). Bir an suskunluk, ardından kulakları yrtan bir ses bombalandı-mı. Alann ortasında kümelemiş- yığınlaşmış- insan kalabalığı ve omuzlarda yükselen ortadan kısa soylu, tribünlerden bakıldığın-da temmuzun sarı sacağında

işık saçlı, tıknaz bir adam ellerini kaldırmış, Napo-lyon mağrurluğu içinde "tarafar- ları"ni selamlı-yor. Bu kişi, da- ha sonraki yıl- lar da bu sah-neyi daha bir- kaç kez yaşa- cak ve yasa- cak olan kişidir.

1995-1996-1997 yıllarının altın kemerli Kırkpınar Ağası Hüseyin Şahin. Dilinden eme-ye çalıştığımız ilk yıl Edirne Belediyesi'ne ödemiş ağalık bedeli 4 milyar 550 milyon TL'dir. Daha sonra sırasıyla ikinci yıl için 7 milyar TL ve bu yıl yapaçak 636. Kırkpınar'ın "ağa"lığı için de tamı tamına (ne eskik ne fazla) 35.5 milyar TL.

Takvimler 1997'yi gösterirken, ağalığın üçüncü yılını yaşayan (kendi dermi ile "Altın Kemerli Kırkpınar Ağası" Hüseyin Şahin ile 636. tarihi buluşma öncesinde, vatalik ziyare-tilerini birleştiriyor. O ilk günün şaşkınlığı ve he-ycanı üzerinden hiç yıl geçmiş, Ağa Hüseyin Şahin'e sorularımıza yöneliyoruz. İşte sorular, işte ağa Şahin'den "dobra dobra" cevaplar. Virgüline dokunmadan...

SORU: Bize biyografinizi verir misiniz?

CEVAP: 1947 yılında Tokat'ın Er- baa ilçesi Bekyaya köyünde dünya- ya gelmişim. Bir çiftçi çocuğuyum. Hayata her köylü çocuğu gibi baş-ladım. Çeşitli işlerde çalıştım. Askerliğim Karagözü'nde "güreşçi" olduklar yaptım. 1974'te iş hayatı- na atıldım. Kendi işlerimde çalış- manı sürdürüyordum.

SORU: Sizi "ermeydan- ı"nda son üç yıl için Kırkpınar Ağası olarak tanıdık. Asıl mesleğiniz nedir?

CEVAP: Çiftçi çocuğu ola- rak dünyaya geldiğimi söylemiş- tim. Köyde gözümü açtığım ilk gün- den itibaren hayvan ticare- ti- herkes gibi- öğünlüp gidiyoruz işte. Aklınıza gelen gelmeyen birçok çeşitli şe uğraştım. Ter- zilik yaptım. Hatta terzilik mesle- ğim sırasında Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e bile altı takım elbise diktim. Bir ara rozet bayrak amblem yapımı işiyle meşgul oldum. Şimdiki isim turizmci/serbest ticarati.

SORU: Bu "güreş sevdası" sizde nasıl başladı? Kırkpınar ağalığına-üstelik Sakıp Sabancı'nın aday olduğdu bir yerde- sayım- nereden aklınıza geldi? Açıklar mısınız?

CEVAP: Bu güreş sevdası bizim içimizde daha doğuştan var. 1938'de Ankara Gölbaşı Spor Kulübü'nde güreş sporuna başladığımız ilk hocam bizim ve efsanevi güreşçi rahmetli Yaşar Doğu olmuştu. Serbest ve Greko- romende 15 yıl güreş tuttuktan sonra sporcu ola- rak pek başarılı olmadığımız görünce, "idareci" olarak hizmet vermeyi kararlaştırdım ve "ağa"lıkta karar kıldım. Güreş sporunda kazanamamya, hiç olmazsa ağalığa kazanayım dedim ve bu işe giriştim. Ve 3 yıl üst üste ağa- lık yaparak "altın kemerli ağa" oldum. 1994 yılında geldiğim Kırkpınar'da 24 Temmuz akşamı 4 milyar 550 milyon lirayı taahhüt etmiş bir "ağa" olarak ayrıldım. Seyirci olarak geldiğim Kırkpınar Arenası'nda '95-'96-'97 yıllarını kapsayacak şekilde "ağa" olarak imza attım.

SORU: "Ağa"lık makamı hakkında düşünceleriniz nelerdir? Kırkpınar ağalığının daha etkin ve yetkin bir hale getirilmesi ge-

Ağa Hüseyin Şahin kimdir?

Kemal DENİZ

Ağa Hüseyin Şahin, 1947 yılında Tokat/Erbaa-Karakaya Nahiyesi'nin Bekyaya Köyü'nde dünyaya geldi. Abdullah ve Fatma Şahin çiftinin 22 çocuğundan biri olan bu enerji dolu ağa, "Ağalık arzusunu"na da 4 milyar 550 milyon liraya yükselterek ayrı bir rekor kırdı.

Ona başlangıçta "uçan ağa" dediler ki, doğrudur. Kırkpınar güreşlerinde sadece 3 gün "Rumeli kesimi" tabii edilen güyşüleri konuşan ortaya çıktuktan sonra kaybolmayı alışkanlık haline getiren ağalığı, bütün bir yıla yaydı. Dünya ve Avrupa şampiyonalarında madalya ka- zanan müdrecilerimizi ödüllendirdi. Türk cumhuriyetlerine yaptığı yardımlarında "Kırkpınar Ağası" kayfettiriydi. Kurmuş diğli mumu Kırkpınar davetiyelerini Türkiye'den ta Kazakistan'a kadar taşıdı. Azerbaycan'da tammm ses sanatçısı ve Milletçiler Zecney Hanlarova ile görüşerek onu da Kırkpınar'a davet etti. Bir numaralı Türk güreşçisi Koca Yusuf'un Bulgaristan toprakları içinde kalan (Şumnu-Karalar Köyü) evine kadar bir yolculuk yaparak bu- rasının müze haline dönüştürülmesi için Bulgar hükümetine basvurdu.

rekir mi?

CEVAP: "Ağalık" zaten Türk milletinin ruhunda vardır. Cenbide çay parası olmayan vatandaşın bile, çevrenizde izleyip, kimi görse birşeyler sunar. Beraber çıktığımız lokanta- da hesabı kendimiz edelelim diye arkadaş- lar olarak cebeliler düzür. Devlet bü- yüklerimizin şahsında özel bir güzelli- k ve anlam kazanan "ağa"lık kavramına biz de her zaman özel bir önem ver- dik. Şahsımıza bütünleşen ağalığa değer verdik. Kırkpınar'ın varolu- şunda ağalığın payı yalıtılmamz.

Ağaz Kırkpınar olmaz, bütün yük ağanın sırtındadır.

Kırkpınar'ın tek hakimi d i r .

umhur-

başkan-

m i z

on-

celikle ağa- yı ziyaret eder, bilmli alır, yamga oturtur, de- ğer verir. Kırkpınar ağalığı sadece Sarayaçılı Mey- danı'nda de- ğil, tüm Türki-

ye de geçerli olmalıdır. Kırkpınar ağası çalsa- ma ve etkinliklerini yıl boyunca değişik ortam- da, yurtsızında bile, sürdürmelidir. Kırkpınar ağası "Türkiye'nin Ağası" olmalıdır.

SORU: Türk güreşinin dünya literatü- ründeki yeri size nedir? Daha iyi olması için ne gibi çabalar yapılması gerekir?

CEVAP: Türk güreşinin dünya içindeki yeri her zaman ondür. Türk olmasaydı, gü- reş olmazdı. Allah, bu milletin hamurunu gü- reşle yoğurmuştu. Onun için her yıl 10 tane dünya şampiyonu çıkar. Bunun 12 tanesi dün- yaya Türkiye'ne atılır. Ulu önderimiz de güreşçi çok severdi. Kurdeleri ile olan diyalogu bil- nen bir öyküdür. Celal Anık' ve "Anık" soyadı- nı vermiştir. Türk güreşçilen (Türk gibi kuvvetli) sözüni tüm dünyaya ezberletmiştir. 636 sene ihmal edilen sporun (yağlı güreşin) federasyo- num kuruldu. Sorumlu ve asbaşkanıym. Güre- şin Amerika'ya, Asya'ya Uzakdoğu'ya, Bal- kanlar'a taşınan. Sumo güreşinde derece yap- tı bile. Mesajları tüm dünyaya taşıdık.

SORU: "Kırkpınar Arenası"nda yeni- ne kadar yapılan çeşitli çabalarla bugüne buluyor musunuz? Daha iyi bir Kırkpınar için sizce neler yapılmalıdır?

CEVAP: Kırkpınar Arenası'na yapılması gerekenler yapıyoruz zaten. Ama yetersiz kalı- yor. Yağlı güreşin federasyonunu kurmamız, daha çok ölümlü güreş seyler yapacağımızı işaretdir. Kırkpınar Ağası daha büyük yetkilere donatılmalıdır.

SORU: Pehlivanlara ve güreşçelere litemek istediğiniz bir "mesajınız" var mı?

CEVAP: Pehlivanlarımız nasihatım şudur ki, ermeyda- nında mutlaka güreş tutmaları- r. Türk gibi kuvvetli sözü er- meyeninde temvili edilir. Bu spor merktik sporudur, yüztükli sporudur. Bizim duyduğumuz en büyük övünç, milletimizin güreş sporuna verdiği önem ve değeri. 1997'de de Kırkpınar güreşçileri tüm sporculara, gü- reşçilere ve tüm ulusumuzla hayırlı olsun. Saygılarımla."

"Teşekkür ederim.
-Ben teşekkür ederim.
(11 Haziran 1997, Edirne)

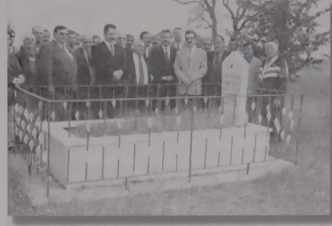
Ermeydani'ndan enstantaneler

Fotoğraflar: Selim BİLGİNKAYA

KIRKPINAR HABERLERİ

Aliço'nun adı ölümsüzleşti

Kirkpinar'da aralıklı 27 yıl bāşpehlivan olan Aliço'nun adı, doğduğu köyü verdi. Edirne İpsala'da "koyunveri adını taşıyan köyün ismi, Kirkpinar

Agāsi Hüseyin Şahin'in teklifi İ Genel Meclisi'nce kabul edildi. Ağa Şahin ise Aliço'nun bronzdan heykeli yapıtarak İpsala halkına armağan etti.

Pehlivanlara ödül yağacak

'Edirne Belediyesi pehlivanlara 1 milyar 319 milyon lira para ödülünü 240 milyon lira ile bāşpehlivan alacak. Başgüreşlerde ikinci olarak pehlivan 160, üçüncü olarak pehlivan da 120 milyon lira para ödülü alacak.

Bu arada pehlivanların alacakları yıllık ve tür ücretleri de belli oldu. Buna göre baş ve başaltı pehlivanlarına 12 milyone, büyük orta pehlivanlarına 7 milyon, küçük orta büyük ve küçük boy pehlivanlarına 4 milyon, diğer boy pehlivanlarına 3.5 milyon lira yıllık verilecek. Tevrik haric yükselcekleri her tür için de pehlivanlara verilecek tür ücretleri de; baş ve başaltı 800 bin, büyük orta 700 bin, küçük orta büyük ve küçük boy 400 bin, deste 240 bin lira olacak.

636. Tarihi Kirkpinar Güreşleri'nde kategorilerinde dereceye girecek pehlivanlara ödül yağacak. Yapacakları güreşlerde ilk üç dereceyi alacak pehlivanlar, başta devlet büyükleri olmak üzere Edirne Belediyesi, Kirkpinar Agāsi ile çeşitli kurum ve kuruluşlar para ve madalyalarla ödüllendirilecek.

Edirne Belediye Başkanlığı, bu yılki güreşlerde kategorilerinde ilk üç dereceyi alacak pehlivanlara toplam 1 milyar 319 milyon para ödülü ve altın, gümüş,

Kirkpinar etkinlikleri

* Güreş yapacak pehlivanlar yağlamada 1997 yılında 1260 kg zeytinyağı kullanacağı tahmin edilmektedir.

* Kirkpinar Güreş ve Şenlikleri'ne davet amacıyla 1996 yılında 3000 adet mium (kırnuz dipli) kullanılmıştır.

* Güreş yapan pehlivanların yağlanmış oldukları yağdan ötürü oluşan göz yanmalarına karşı silemek amacıyla 1996 yılında 300 metre salıspur bezi tüketilmiştir.

* 1996 yılında yapılan güreşlere çeşitli kategoride 894 pehlivan iştirak etmiştir.

* 1996 yılında tatlılar, hamur işleri, et yemekleri ve zeytinyağlılar dallarında yapılan Trakya Ev Yemekleri Yarışması'na 35 kişi katılmıştır.

* Tarihi Kirkpinar Güreş ve Şenlikleri Haftası nedeniyle 1996 yılında yapılan güzellik yarışması'na 16 adet güzel katılmıştır.

* Bu yıl yapılacak Tarihi Kirkpinar Güreş ve Şenlikleri Haftası nedeniyle Gürcistan, Bulgaristan, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs ve Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nden oluşan yerli ve yabancı halkoyunları ekipleri katılacak olup, hafta boyunca şehrin mübtefler yerlerinde gösteride bulunacaklardır.

* Kirkpinar Güreş ve Şenlikleri Haftası boyunca Sarayıcı'nda Meslekokullarımız El İşi Sergisi, Edirne Geleneksel El Sanatları Sergisi, Edirne Eflatun Demeneği'ne "Güreş" konulu Pul Sergisi, Yağlı

Boya Resim Sergisi vs. sergiler açılacaktır.

* 07.05.1997 Pazartesi günü ve 09.06.1997 Çarşamba akşamı İlhan Koman Parki'nde Karagöz ve kükla gösterisi yapılacaktır.

* 08.06.1997 Salı günü saat 14.00'te Mimarınan Kapalı Spor Salonu'nda judo müsabakası,

15.00-17.00'de Şükriye Stadyumu'nda Kirkpinar Kupası Futbol Turnuvası, saat 21.30'da Devlet Türk Müziği koro ve solo konseri Sarayıcı sahasında yapılacaktır.

* 09.06.1997 Çarşamba günü saat 14.00'te 6. Trakya Ev Yemekleri Yarışması Anadolu Öğretmen Lisesi bahçesinde, saat 14.00'te Duvar Resim Yarışması

ile saat 19.00'da Defile ve Kirkpinar Güzellik Yarışması Sarayıcı'nda yapılacaktır.

* 10.06.1997 çünü saat 10.00'da yaş grupları yizme müsabakaları Fatih Sultan Mehmet Kapalı Yüzme havuzunda, saat 14.00'te Okçuluk Yarışması 25 Kasım Stadyumu'nda saat 17.00'de yaş grupları Kros Yarışması Karağaç yolunda yapılacaktır.

* 11.06.1997 Cuma günü saat 14.00'te Türkiye Spor Yazarları Derneği'nin Kirkpinar konulu Fotoğraf Sergisi, saat 21.30'da da konser Sarayıcı'nda yapılacaktır.

* 12.06.1997 Cumartesi günü saat 10.00'da Skeet Anıtlık Müsabakaları Musabeyli Köyü Ağı Poligonu'nda yapılacaktır.

Davul zurna ihalesi

* Edirne Belediyesi tarafından davul ihale sonunda belirlenen davul zurna ekibi Kirkpinar'da görev yapacak.

7-14 Temmuz tarihleri arasında yapılacak tarihi Kirkpinar Yağlı Güreşleri ve Şenlikleri Haftası için hazırlıklar tamamlanmış. Kirkpinar sırasındaki davul yapacak 202 şer kişilik davul zurna ekibi belirlenmiş. İhale sonucunda belirlenen davul zurna ekibi, Kirkpinar süresince görev yapacak. Edirne Belediyesi, davul zurnacıları 999 milyon lira ödeyecek.

Buyrun Kırkpınar'a

Kırkpınar, bir Kabe, bizler yollara düşmüş birer garip. Davul-zurna vurdugunda, ne kadar önemli işimiz olursa olsun bırakmış, Edirne'de yatacak yer bulunamayacağını öğrendiğimizde "Canım, bunun ne önemi var. Selimiye Camii bahçesi ne güne duruyor" diyerekten yollara vurmuş ve bururalda sokulmuş gürüşeverleriz.

Şu bir gerçek ki, milletler, törelerini yaşattıkları sürece bağımsızlıklarını koruyabilirler. Dil birliği, töre birliği, milletlerin millî olması esasını oluşturur. Kırkpınar da bizlere 6 yüz küsur yıl öncesinden atalarımız tarafından emanet edilmiştir. Bugüne gelinceye kadar bütün kuşaklar Kırkpınar'ı baştaçı yapmış iken, bizim pehivanların Kabe'si olarak kabul edilen bir şölene sırtımız dönmemiş mümkün mü? Elbette değil. Çünkü, emanete ihanet bizlere öğüt bir davranış değil. O halde gelecek kuşaklara, upkı atalarımızdan aldığımız gibi bu mukaddes emanete teslim etmemiz gerekiyor. Bu teslim sırasında herkese düşen, ayrı ayrı görevler var. Kırkpınar nasil ki, başpehlivansız olmaz, ağasız da olmaz. Ağalık kurumu, Türkler'in bütün dünyaya armağan ettiği ve bugün bütün spor dallarımızla taklit edilen "sponsorluk" sıfatını alarak Türkiye'mize giren, maddi açıdan 1 numaralı destekleyici yabancılar verdikleri adlandırmadır. Şurada, gazete satan minik dükkanları Fransızlar'ın, Türkiye'mizdeki "köşk" kelimesinden yola

çıkarak "kiösk" gibi adlandırmaları ve bu kelimenin, "köşk"ün yüzyıl sonra "kiöks" olarak sınırlarımızı zorlayıp dilimize alınması gibi. Herhalde böbürlenmeyi sevmeyen bir milletiz. Bu yüzden, "Türklük"ün unutulmuş yüksek uygar özelliklerini" dünyaya yayabilecek, bilimsel şekilde geçişini araştırabilecek çapta bir, evet, sadece bir Türkolog dahim yetiştirememişiz. Bizimle ilgili bütün araştırmalar, yabancılar tarafından ve onların kendi zihniyetlerine göre yapılmıştır. Osmanlı tarihini Avusturyalı Hammer'in, Rumun Yorga'nın, Fransız Lamartin'in, Divan Edebiyatını Macar Kroş'un, son devrin en büyük Türkü Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşantısını İngiliz Lord Kinross'un yazmış olması gibi. Bizler ne yapmışız? Fransa Kralı Fransuva, "imdat" demiş koşmuşuz, İsveç Kralı Demirbaş Şerh "yetiş" demiş, Prutt'ta sokul almışız, açıkçası hep, zora düşen, canından olmak üzere olanların yanlarında belirmişiz. Kırkpınar'dan söz ederken tarihi gözönüne almamak mümkün değil. Çünkü, Kırkpınar, başlı başına bir tarih. Bu tarihin içinde "Türk gibi kuvvetli" sözünü dünyaya yayan Koca Yusuf, Kurtdereli, Kara Ahmet ve Adalı Halil gibi değerli spor kahramanları var. Ağalar var. Edirneli Muhiddin Kocaağaoğlu, Doğan Görkey, Zülküf Karabulut, Hamit Kaplan, Gazenfer Bilge, Kemal Özkan, Halil Kılıçoğlu, bugün Geleneksel Spor Dallarını Federasyon Başkanlığı yapmakta olan Alper Yazoğlu ve son 3 yılın ağası Hüseyin Şahin, varlarını yoklarını Kırkpınar'a döken değerli sporseverler. Bunların arasında Hüseyin Şahin'in elbette özel ve unutulmaz bir yeri var. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in sözlerine biz de katılıyoruz.

Ali GÜMÜŞ
(FİLA ve AİPS
Güleş Komitesi Uzmanı)

Selimiye Camii

Edirne'nin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun ölmez sembolü olan Selimiye çok uzaklardan minareleri ile dikkati çeker. Yaklaşıkça eşsiz düzeni, en küçük detaylarındaki doyumuz güzellikleri ile, erizilmez bir sanat zevki ve usul görüşü hüküm süren yapıda büyük Türk mimarı Mimar Sinan, inanılmaz bir çüretle yükselttiği büyük tek kubbe ile hem mekânı örmüş, hem de dış görünüşün ana hatlarını belirlemiştir.

Burada dış siluet doğrudan iç yapıdan gelmektedir.

Prof. Erenst Diez bu yapı için "Selimiye'deki mekân büyüklük, yükseklik, topluluk ve ışık etkisi bakımından yeryüzindeki bütün yapıların üstündür" demiştir.

II. Selim tarafından 1569-1575'te Osmanlı İmparatorluğu'nun ünlü sanatçısı Mimar Sinan'a 80 yaşında iken yaptırılan ve bütün Türk mimarisinin ve Sinan'ın o zamana kadar ortaya koyduğu yeniliklerin bir toplu ifadesi olan Selimiye Camii 31.50 m. çapındaki kubbesi ile kubbe mimarisinin en ileri noktası olarak ötür.

250 basamaklı minareler üçer şerefelidir. İki minaresinin her şerefesinde ayrı merdivenlerden çıkılır. Evliya Çelebi dört minare üçer şerefeden 12 şerefede olur. Bu da II. Selim'in 12. padişah olduğuna işaretidir demektir.

Bütün dünyadakı kubbe mimarisinin gelişmesinin en ileri noktası olarak görülen Selimiye Camii merkezi yapı şeması bütün dünya mimar-

risinde ün yüksek mekân etkisine ulaşmıştır.

Kubbe kenarlarındaki örne geniş 8 pilpayeye dayanan 6 m. genişliğinde kemerlerle birbirine bağlanan ve bunlar pencere sıraları ile doldurulmuştur.

Kubbenin bıraktığı köşelerde ek-sedrarlar (şeyrek kubbeler) oturtulmuştur.

6 m. derinlikte mihrap ise daha alçakta kalan bir yarım kubbe ile örtülmüştür.

Mihrabın sağındaki mimbere yapıkare mermerden oyulmuş olup, ince, yükseklik, büyüklük, güzellik bakımından bir sanat şaheseridir. Mihrabın sağ tarafında 4 profil mermer süitün üzerine oturtulmuş olan kütüphanede Osmanlı İmparatorluğu'na ait çok kıymetli el yazması eserler muhafaza edilmiştir.

Mimberin arkası külahı ile camideki bütün alt kat pencerelerin alınçlıkları parlak, cazip bir çini dekoru ile kaplıdır.

Bunların Osmanlı ve dünya çiniliğinin şaheserleri arasında özel bir yeri vardır.

Mihrabın solundaki hünkar mahfilinde çiniler ilgi çekicidir. Ancak bunların orijinalleri şehir 1878 Rus işgalinde iken General Skoblef tarafından söktürülerek Moskova'ya götürülmüştür, yerine benzetilerek yapılan çiniler konmuştur.

Kubbenin altında 2 m yüksekliğinde 12 mermer süitüne oturtulmuş bir müezzin mahfilidir.

Altında da bir arabesk şadırvan vardır.

Sütunlardan biri üzerinde de ka-

MİMAR KOCA SİNAN

bartma ters lale motifi vardır ve buna ilgili muhtelif efsaneler vardır. Rivayete göre cami yapılmadan önce bu lalenin olduğu yerde bir kadının lale bahçesi varmış. İstendiğinde ri-za göstermemiş.

Sonra kendisinden bir işaret konması şartıyla hibe etmiş. Mimar Koca Sinan'da bu kadının tersliğine işaret olarak bu motifi mermer süitüne işletmiştir.

Yine rivayete göre lale Osmanlı'da yazıldığında tersten hâlde diye okunur.

Ters lale hilali temsil eder. Efsaneye göre ters lale her yıl doğru yaklaşmakta imiş.

Yere düştüğünde kıyamet kopacakmış yani hilal ve hilalin temsil ettiği Türklük kıyamete kadar payidar olacaktır.

Arastaya bakınca cepheye vakti tayin için oldukça ilginç bir güneş saatii bulunmaktadırlar.

Caminin revakları çevrili avlusunda mermerden mimari nespetleri harika bir şadırvan vardır. Geniş avluda ayrıca Darül şbyan, Dar-ülKurra, Dar-ül Hadis gibi külliye binaları bulunur.

Camii terasının altında azanan Arasta ise III. Murat zamanında Mimar Davut Ağa tarafından camii bir vakıf olarak yaptırılmıştır.

Edirne ve turizm

Sevket KARLIKLIÖLÜ
İl Turizm Müdürü

İ.S. II. yy.da Roma İmparatoru Hadriyanus tarafından ilk ismi verilen ve Adriyanopolis ismi ile anılan Edirne; 1361 yılında Osmanlı ülkesine katılarak Sultan I. Murat döneminden itibaren "Edirne" ismi ile anılmaya başlamıştır.

Bir yüzyıla yaklaşan süre Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapan Edirne ilinde, bu döneme ait çeşitli yapılar ile, daha sonraki devirlerde yapılmış olan çok sayıda cami, kervansaray, köprü, şifahane, medrese v.b. mimari örnek bugüne ulaşmış bulunmaktadır.

Bu nedenle ilin turizm potansiyeli değerlendirildiğinde ilk sırayı kültür turizmi olgusu işgal etmektedir.

Kültürel eserlerin büyük çoğunluğunun islam eserleri olması nedeni ile de Edirne isminin İnanç Turizmi kavramı ile birlikte anlaşılma da mümkündür.

Bu kapsamda Mimar Sinan'ın 80 yaşında ürettiği eseri olan Selimiye Camii ile Yıldırım Beyazıt Camii, Eski Camii, Gazimihal Camii, Beylerbeyi Camii, Muradiye Camii, Şahmelek Camii, Uçşerefilii Camii ve II. Bayezıt Camii ile Külliyesi, Uzunköprü belli başlı eserler olarak zikredilebilir.

Bunun dışında alternatif turizm türlerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

Edirne ilinin geniş bir yüzölçümüne sahip bulunması, Trakya'daki genel coğrafi nitelikleri taşıması nedeni ile fiziki özellikleri Trekking ve bisiklet turizmine olanak sağlamaktadır.

Yaban hayvanların bolluğu ve çeşitliliği av turizmi potansiyeli olarak belirmektedir.

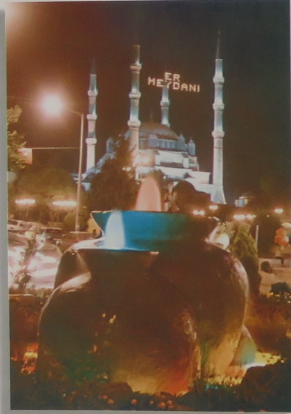
Meriç Deltası kuş alanı (Tabiatı koruma alanı) foto safari için uygun

bir ortamsunmaktadır.

- Lalapaşa İlçesinde İ.Ö. 2500'lü yıllardan günümüze gelen Dolmenler (Kaya Mezarlar) görülmeye değer nitelikte kalmıştır.

- Saros Körfezi'nde Keşan ve Enez ilçelerimiz de yer alan doğal yapılar kıyı turizmi açısından önem arz etmektedir.

Saros Körfezi ile ilgili olarak onanmış bulunan kıyı kesimi çevre düzeni planı doğrultusunda yapılacak fiziki planlamalara bağlı kalmarak yapılaşmaya gidilmesi ve doğanın tahrip edilmemesi sağlandığında, Saros kıyı

bandı iç ve dış turizm açısından gelecek için ümit verir önemli bir potansiyeldir.

Edirne il sanatları ve yerel ürünleri de turizm faaliyetlerini açısından önemli unsurlardır.

Bunları, hasırçılık, süpürgecilik, mis sabunculuğu, deva-i misk ve ba-

dem ezmesi üretimi şeklinde sıralamak mümkündür.

Edirne ilinde Turizm Bakanlığı'ndan işletme belgeli olarak faaliyet gösteren 13'ü konaklama tesisi olan toplam 15 tesis 1132 yatak ile hizmet vermektedir. Ayrıca mahalli idarelerce belgelendirilmiş toplam 26 konaklama tesisi de 1254 yatak ile turizm sektöründe yer almış durumdadır.

Edirne'nin önemli bir özelliği de iki ilke ile sınırlı bulunmasıdır. Yunanistan ile Ipsala ve Pazarkule karayolu ve Uzunköprü demiryolu sınır kapıları ve Bulgaristan ile Kapıkule karayolu ve demiryolu sınır kapıları olmak üzere 5 sınır kapısı bulunmaktadır.

Bu nedenle karayolu ve demiryolu ile yerli ve yabancı turist giriş ve çıkışının yapılması ayrı bir hareketlilik yaratmaktadır.

Saros Körfezi'nde yat bağlama imkânı verecek bir yat limanının hayata geçirilmesi ve il için bir hava alanının devreye sokulması ile turizm sektörü için ana alt yapı tamamlanmış olacaktır.

1997 yılında 636. ncısı organize edilen Kirkpinar güreş ve şenliklerinin de Edirne turizmi açısından taşıdığı önemli belirtmek gerekmektedir.

Söz konusu şenlikler ve güreşler, iç ve dış turizm açısından başta konaklama ve yeme içme tesisleri olmak üzere, ulaştırma, hizmet sektörü ve ticari yaşam için büyük katkılar sağlamaktadır. Ancak bunlardan daha önemli olarak ülkemizin ve ilimizin dıştanıtımı için görsel ve yazılı medya mensuplarını ve yabancı sporcu, yazar ve araştırmacıları ilimize çeken önemli bir etkinlik olduğunu tespit etmek gerekir.

Edirne ilinin mevcut turizm potansiyelini devreye sokarak, alt ve üst yapı eksikliklerini gidererek kısa sürede Türk turizmi içerisindeki saygın ve belirgin yerini alacağına inanıyoruz.

Evliya Çelebi ve yağlı güreş

Dünyaca tanınan ünlü gezginimiz Evliya Çelebi, yaşadığı dönemde yapılan güreşleri o kendine özgü üslubu içinde anlatırken şu görüşlere yer vermektedir:

"Rumeli dilaverleri haftada birgün toplanıp güreş tutarlardı. Çalınan Gülbank, Muhammedi bahadırlarını gazaya teşvik eylerdi.

Güreşler iki, üç saat sürer; pehlivanlar 360 oyunu denerler ve nihayet eşlerini şirazedem, sarmadan, kışmeden, boğmadan, topuk kopmadan bozar, yenik düşürürlerdi. Pehlivanlık pazu kuvveti ve erlik demektir.

Amma hile erlik değildi." Ortaya koyduğu 10 ciltlik seyahatnamesi ile "gezi" türünün en yetkin eserlerinden birini vermisi olan Evliya Çelebi (1611-

1662) yazılarında pehlivanlara çok yer vermiştir.

Evliya Çelebi'nin ünlü SEYAHATNAME'sinde -birinci ciltinde- şu satırlara rastlamak mümkün:

"Dördüncü Sultan Murat, Bağdat Seferi'ne çıkmadan önce, birgün vezirleri, ulema ve şeyhleriyle yaptığı toplantıda İstanbul'un güzelliklerini ve o zamanın hayatının yazılıp yazılmadığını sorar.

Dördüncü Murat verilen cevaplarda tatmin olmaz. Bunun üzerine ilgililer, bir geçit töreni düzenlerler.

Dördüncü Murat'ın Gülhane Parkı yakınındaki Alay Köşkü'nden seyrettiği geçit töreninde özellikle pehlivanların geçişleri çok güzeldi. Yüz, yüzelli çift pehlivan kışpetlerini giyip, yağlanıp seyircilere pehlivanlıklarını göstererek ve güreş oyunlarını tekrarlayarak Sultan Dördüncü Murat'ın önünden geçerken, Sultan tarafından ödüllendirilmişlerdi."

Hülya BODUR

mektir.

Süpürgecilik

Seherhat şehri Edirne ilimizin vazgeçilmez folklorik geleneksel el zanaatlarımızdan biri de "Aynalı Süpürgecilik"tir. Geleneksel ve çağdaş temizlik araçlarının vazgeçilmez ve ustalık gerektiren bir meslek dalıdır.

Edirne'de evlenme geleneklerinde önemli bir yeri vardır. Sapına "Kabara" denilen özel bir çivi çakıldığında kullanılan bayanın evlenmemiş bekar olduğu anlaşılır. Evin kapısının dışına asıldığında o evde evlenme çağında bekar kız olduğunun geleneksel işaretidir.

Aynalı Süpürge evlenecek kızların çeyizinde bulunması gereken vazgeçilmez bir yere sahiptir.

Edirne'de genellikle her evde çağdaş teknolojinin ürünü olan elektrik süpürgesinin yanında, geleneksel el sanatlarının ürünü olan süpürge hâlâ kullanılmaktadır.

Yalnız yapacak ve devamlılığını sağlayacak ustaların azalması bizler için üzüntü vericidir.

Edirne'de Mis Meyve Sabunculuğu

Türk kültüründe Edirne'ye özgü bir özellik de mis kokulu "Meyve Sabunculuğu"dur. Yapılışı: Ham sabun hamur haline getirilip bir kaç damla gül yağı damlatılır. Oda sıcaklığında biraz dinlendirildikten sonra avuç içinde ufak ufak yoğrulur. Yoğurma sonucunda hamur içindeki hava boşlukları giderilir. Küçük top haline gelen bu hamura "Beze" denir. Meyve sabunun ilk taslağı meydana gelmiş olur.

Beze oluşturulduktan sonra sıra ona şekil vermeye gelmiştir. Zanaatçı hangi meyve seklini verecektir (elma, armut, şeftali, muz, kavun vb...) eliyile

o şekli verir. Bazı girinti ve çıkıntılar çita yardımıyla yapar. Meyve seklini alan bezenin bundan sonra boyanma işlemi yapılır.

Ham maddesine gül yağı konduğu için mis gibi kokar. Bu sabunlar çamaşırların arasına konularak çamaşırlar çok güzel mis gibi kokar.

El ve vücut temizliğinde de kullanılabilir. Bir süs eşyası gibi evimizi süsleyen yönü de bulunmaktadır.

Türlü biçimlerde renk renk yapılan Edirne'nin kokulu "Meyve Sabunları" en başta gelen hediyelik ve turistik eşyalar arasındadır.

Ne var ki her şeye rağmen zamanla "Meyve Sabunculuğu"da ilimimiz gün geçtikçe yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Dolmen ve Menhirler:

MÖ. 3000-4000 yıl önceki Cilali Taş Devri'ne ait mezarlar ilimizin kuzeyinde Lalapaşa ilçesinin Büyünlü, Hacilar, Donköy yakınlarında bulunmaktadır.

Bunlar, taşların oda biçimine getirilmesinden oluşmuş "Dolmenler" ve tek tek yüksek taşlarla kurulmuş "Menhirler"dir. Tarih öncesi devirleri örnekleyen son derece önemli kalıntılardır.

YÖRESEL YİYECEKLER:

İlimizin çok zengin bir mutfak kültürü vardır. Av, kümes, büyük ve küçükbaş hayvanların etlerinden pişirilen yemeklerin yanında taze sebze ve meyvecekte bulunmaktadır.

Kişi için önceden hazırlanan çok çeşitli yiyecekler bulunmaktadır.

Deva-i misk, badem ezmesi ve gaziler helvası günümüze kadar gelen tatlı çeşitleridir.

DEVA-I MISK:

Kaynatılan şeker, indirilir, hafif soğumaya bırakılır. Tahta kenar küreği şekere batırılarak kazanın kenar

yanaklarında döndürülür. Bu döndürerek karıştırma işlemi sürdüğünce şeker hem donar, hem de beyazlaşır.

Aynı bir kaptı yumurta akı köpük haline gelinceye dek telle çırpılır. Beyazlaşmış şekerin içine atılır. Ayrıca çeşitli baharat karışımı ilave edilir. Sonra normal tahta kürekle dövülerek helva elde edilir.

BADEM EZMESİ:

Badem, sıcak suda haşlanıp ayıklanır ve kurutulur. Mermer dibek içinde dövülerek un haline getirilir.

Bir kazanda şeker istenilen derecede koyulaşmaya kadar kaynatılır,

ateşten indirilir ve soğumaya bırakılır.

Bu soğumuş şerbet ile un haline getirilen badem tozu yavaş yavaş, şekeri emecek şekilde karıştırılır. Hamur haline gelen bu karışım mermer taşa serilir, tekrar soğumaya bırakılır. Sonra elle ezilmek suretiyle topaç biçimi verilir. Bu topaçlar yeniden elle ezilerek fitil haline getirilip kesilir.

GAZİLER HELVASI:

Helva sobhetti yapıldığı gecelerde kavrulmuş irmik, tereyağı ve kavrulmuş fıstık karıştırılan süt ve şerbetten yapılır.

Edirne, Sultan II. Bayezid Külliyesi

Yrd. Doç. Dr. Ratıp KAZANCIĞIL
T.U. Tıp Fak. Deontoloji ve
Tıp Tarihi A.B.D.

93 yıl Osmanlı devletine başkanlık yapmış, ondan sonra da, 19. yüzyıl başına kadar ikinci başkent olma görevini korumuş olan bu kutsal kent nasil olur da tek bir kitap da anlatılabilir?

Fatih Sultan Mehmet Edirne'de doğmuş, burada büyüyüp, saltanat tahtına burada çıkmış, İstanbul'un fetih planlarını burada hazırlamış, İstanbul surlarına açan "büyük top"u Edirne'de dokütrmü, sonra, Edirne hemşehrileri de yanına alıp, o devir değişişten hareketi, yani ki, İstanbul'u fethini gerçekleştirmiştir.

Sadece bu olay bile, bir kent için değil, bir ulus için eşsiz bir övünç madalyası değil midir. Gelin de şu söyleyim: Böylesi bir Edirne'yî bir kitaba değil, bir kütüphaneye bile sığdırabilir misiniz?

Bu nedenden ki, yazılarımızı ve değerlendirmelerimizi büyük hizmet ve gayretler beklemekte olduğunuzu bir kez daha vurgulayarak makalemizin konusu olan Sultan II. Bayezid Külliyesi'ne geçmek istiyoruz.

Önsöz diyebileceğimiz bu giriş yapmanın nedeni de; bu külliyenin, nasıl bir değerler ortasında kurulmuş olduğuna kısaca belirtmek ve hatırlatmaktır.

Sultan II. Bayezid, Kili ve Akkerman (Basarabya) seferine çıkma amacıyla Edirne'ye geldiği vakit, "bu göç eski başkent'in bir hastahane olan ihtiyacını" görüp 25 Mayıs 1484 tarihinde düzenlenen büyük bir törenle külliyyenin temeli atılmıştır.**

İnsaat, dört yılda tamamlanıp, 1488 tarihinde yine büyük bir törenle hizmete açılmıştır.

Külliye'nin mimarı, biraz tartışmalı olmakla beraber, genellikle Mimar Hayrettin olarak kabul edilmektedir.

İnsaata, döneminin Osmanlı mimarisini geleceğine uytulacak, merkezdde bir cami ile başlanılmış olup, sosyal yapı ve eğitim birimleri bunun etrafına yerleştirilmiştir.

Külliye, toplam olarak; Cami, tıp medresesi (Günümdüzümtıp Fakültesi), Dar'üş-Şifa (Hastahane), tahbane (Konuk evi), aşevi, hamam, değirmen, köprü, su dolabı, Sibyan

mektebi (İlkokul), mehterhane ve muvakkithaneden oluşan bir yapılar topluluğudur ki, bunlardan günümüze sadece cami, tahbane, asevi, dar'üşşifa, tıp medresesi ve köprü ayakta durmak olup öbürleri yıkılmış ve yok olmuşlardır.

Tüm bu birimlerin özellikleri ve fonksiyonları hakkında ayrıntılı bilgi vermek elbetteki bir makale haddününün fazlasıyla aşacaktır. Bu nedenden ki biz burada çok özel olarak bilgi sunmaya çalışacağız. Daha ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, bu konuda yazılmış kitaplarla başvurabilirler.

Edirne, Sultan II. Bayezid Camii'

Cami, dört divara dayanan 22 metre yüksekliğindeki bir kubbenin örtüğü 20,58 x 20,60 m²'lik bir iç mekâna sahiptir.

Mermer mimberi taş ustalığın, pencere kapakları ise aşıp işleminin birer şaheseridir.

Önyedi mermer sütun üzerindeki zarif süsün başlıklarına oturtulmuş hünkâr mahfûlîni Osmanlı camii mimarisinde yapılmış ilk mahfûlî olduğu kabul edilmektedir. İç mekân çimle kapşının orijinaleri halen Edirne müzesinde bulunmaktadırlar.

Cami'nin bir özelliği de aküşüştünin gayretle güçlü olmasıdır.

İç mekân giriş kapısı üstündeki kitabenin son satırındaki (Hyr-ün cemil) sözcüğü, ebcekt kşasıyle inşaatın tamamlanış tarihi olan 1488'i göstermektedir.

Tabhaneler

Cami'nin sağ ve sol beden divarlarına bitişik dokuzar kubbe ile örtüldü dördenden sekiz

Da'r-üş şifa

(Hastahane)

Bu birim, birinci avlu, ikinci avlu ve ana blok olmak üzere üç bölümden oluşmaktadırlar.

Birinci avlunun sağ kenarındaki kubbeli altı oda poliklinik, personel ve akıl ve ruh hastalıkları odalarıdır. Soldaki dört oda ise bekeği, çamaşırhane, depo ve ilaç kaynatma odalarıdır.*

İkinci avlunun sağ ve solundaki odalar, ezacılık bölümü olup ilaç depoları olarak da kullanılmaktadırlar. Burada hazırlanan ilaçların şehirdeki hastalar da ücretsiz olarak faydalanmaktadırlar.

lik yuvasıdır. 1877 Osmanlı-Rus savaşından sonra bu fonksiyonunu kaybetmiş olup o sralarda ed ve ruh hastalarının tedavi edildikleri bir kurum olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu son durumu bilenler de orası hakkındaki bu yanlış kanaatı günümüze kadar taşımışlardır.

Medrese-i etibha

(Tıp fakültesi)

Burası, hekimlik hakkında temel bilimleri veren bir okuldur. Burada teorik tıp bilimleri'nin öğretilen hastahane bölümünde uygulamaya geçilir.

Yeni olarak dikörtögen bir avlunun üç yanını çevreleyen, 18 öğrenci odası ile bir derslikten oluşmaktadırlar. Odalar evetleri birer koridora açılırlar.

Avlu ortasında da bugün sadece taneli bulunan bir sardıran vardır.

Kadrosunda bir hocca, bir yardımcı, bir kütüphaneci, bir kapıcı ve bir de temizlikçi bulunmaktadırlar.

Aşevleri

Aşevleri, cami'nin dört yönünde bulunan iki büyük taş blokta oluşur. Bunların içinde birbirine içine geçme geniş salonlar, bölmeler, ocaklar ve fırınlar vardır. Blokların birisi (dördü fenerli) II. öbürü, fenesiz 12 kubbe ile örtülmüş olup bunlar mükemmel, Fadlakâne, aşhane ve yemekhâne olarak hizmet görürler.

Bu bölümde 24 değişik hizmette 42 kişinin çalışmakta olduğunu görmekteyiz. Mutfağa pisirilen yemeklerden sadece külliye içine çalınan değil, o yerecin yoksal halkı da paylarını almaktadırlar. Yıkanın hesabı göre 200-250 kişi buradan faydalanmaktadırlar.

1617 yılındaki kayıtlara göre külliyyenin tüm birimlerinde çalışanların toplam sayısı 228'dir. Bunlara günce 1018 akçe'den 13 ayda 397020 akçe ödenmektedir. Bu giderlere mutfak harcamaları da eklenince 13 ayda toplam 1102716 akçe olmaktadır ki bu da, döneminde göre oldukça büyük bir harcama biçimidir.

Bundan, külliyyenin o dönem Edirne'sindeki fonksiyonunun önemli hakkında bir sonuç bile edinem mümkün olmaktadır. Sultan II. Bayezid, bu giderleri karşılamak için külliyyeye çok büyük gelir kaynakları vakfetmiştir.

Trakya Üniversitesi ve Külliye

Külliyyenin Camii dışındaki bazı birimlerinin kullanılması hakkı Vakkıf Genel Müdürü'lüğüne 1459-1994 yılında Trakya Üniversitesi'ne devredilmiştir.

Üniversite bir süre burayı Meslek Yüksek Okulu restorasyonu bölümünü hizmetine açmıştır ki birimlerin restore edilmelerine yardım bakımından çok yararlı çalışmalarına bu dönemde yapılmış olduğuna görülmektedir.

Son olarak da 23 Nisan 1997 tarihinde bulunan Dar'üş şifa bölümü yine üniversiteye bağlı olarak sağlık müzesi haline getirilmiş bulunmaktadırlar.

Hastahane bölümü

Burası, ortada fenerli büyük bir kubbe ile on iki küçük kubbenin örtüğü ve ortasında fıskiyeli bir havuz bulunan mermer döşeli bir salondur.

Bu salondun çevresinde altı adet kişilik, dört adet yazlık oda ile bir musiki sahnesi yer alır.

17. yüzyılda burayı ziyaret eden Evliya Çelebi on adet hanedane ve sazendenin hafızda üç gün burada musiki fasilaları yaparak hastaların derinlerine deva olduklarını yazmaktadır. Hastahane 30 yatılı olup** buradadır, bir gözderi, bir operatör, bir başhekim ve ikisi de yardımcı olmak üzere beş hekim, eczacı, pansumacı, bakımcılardan oluşan 21 personel çalışmaktadırlar.

Hastahane, çok kimsenin sandığı gibi sadece akıl ve ruh hastalarının tedavi edildiği bir kurum olmayıp çok yönlü çalışan bir sağ-

Osmanlı'yı "devletten imparatorluğa" geçiren zafer:

Sırp sındığı

Oral ONUR
Araştırmacı/Yazar

Edirne 5 Mayıs 1361'de Türkler tarafından fethedilmiştir. Geleneksel Kirkpinar Güreşleri'nin tarihi de bu "Feth Yılı" ile başlar. Bu yıl Kirkpinar'ın 636. sıması yaşamaktadır.

TÜRKLER'E KARŞI İLK "HAÇLI SAVAŞI"

Türklerin Edirne'yi aldktan sonra, "Balkan Yarımadası'nda yerleştiği görülür. Zengin yeraltı madenleri, tuz yatakları ve çeltik sahaları Türklerin burada daha da yayılıp yerleşmelerine ana nedenlerinden önde gelenlerdir. Lala Şahin Paşa, Edirne'nin kenti alan ilk muhafızıdır. Bu dönemde Murat Hüdavendigâr Anadolu'da "Türk Birliği"ni kurmak için uğraş vermektedir. Balkan ülkelerinin; Türklerin Balkan yarımadasında yerleşmesini önlemek, Edirne'yi gen almak ve Çanakkale'den geldikleri gibi Anadolu'ya girip atp egemenliklerini son vermek için birleştikleri görülür.

Sırp, Macar, Romen ve Bulgar devletleri 60 bin kişilik bir ordu ile Edirne üzerine doğru yürüyüşe geçerler. Edirne kale muhafızı Lala Şahin, Edirne'ye yürüten düşman gücünün varlığını öğrenmek için, yanında bulunan kumandan Hacı İlbeğ'i görevlendirir. Hacı İlbeğ, bazı tarihçilere göre 3 bin veya 10 bin kişilik "Akıncı Birliği"ni yanına alarak Edirne Kalesi'nden çıkar ve Haçlı Ordusu'nun konakladığı Kazovası'na gelir. Hacı İlbeğ, düşmanın büyük bir güç olduğunu ve yapılacak bir savaşta zafere "zor olacağını" sezinceyken, yanında bulunan akıncı beyleri ile bir "değerlendirmede" yapma gereğini duyar. Yapılan değerlendirilmelerden bir "baskın" pla-

nı çıkar ve hemen uygulamaya konur. Gece beklenecektir ve düşman istirahate çekildiği sırada bir gece baskını yapılarak zaferle gidileceği fikri uygun görülür.

Plana göre; düşmana üç taraftan saldırılacaktır. Dördüncü yön ise Meriç Nehri'dir ve orası kapalıdır. Saldırıda düşmanın diren girilmeyip büyük "dümlütü" çıkarılacak, davul ve nekkare, dümbek çalınarak at kişnesi ve insan gültüsüyle şamata ve kargaşa yaratılıp "gece baskını" uygulanacaktır.

Plan aynen uygulanır ve gece yansı, düşman Türk ordusunun baskına uğradığını zannederek paniğe kapılır, o hengamede rastgele kılıç sallayan ve birbirini öldürmekten başka birşey yapamayan düşman askerleri 30 bin kayıp verir. 20 bin kişi (düşman askeri) Balkan içlerine kaçıp kurtulmuşlardır. 20 bin asker de "esir" alınarak Edirne Kalesi'ne dönürlür.

Hacı İlbeğ'in kazandığı bu zafer, tarihimizde Sırp sındığı veya gavursındığı olarak bilinir. tarih 21 Eylül 1363'tür.

Avrupalı tarihçiler bu zafer ile Osmanlı Devleti'nin "imparatorluğa" geçtiğini söyler. Malazgirt Zaferi'nin eşdeğeri olan bu zaferle, Türklerin Balkanlar'a yerleşerek bir "Avrupalı ülke" haline geldikleri görülür.

1990 yılında, zamanın Edirne Valisi Sayın Ünal Erkan'a yaptığım bir "öneri" kabul görmüş ve Sarayakpınar Köyü'nün hemen önüne Sırp sındığı Zafer Anıtı yapılması gerçekleştirilmiştir. Yetişen Türk neslinin geçmiş tarihini bilmesi ve ulusal duygularımızı kamçılayan gurur

(Lozan Konferansı sonrası) Karaağaç Belediye Dairesinin Bayrağımızı keşide eden heyeti Askeriye ve Mülkiye (Tayyip Yılmaz arşivi)

duydüğümüz bu anıt şimdi Edirne'nin önemli ziyaret yeri olmuştur.

LOZAN ZAFER ANITI NASIL GLERÇEKLEŞTİ?

1996 yılı 15 Eylül tarihinde, Edirne Belediyesi, Karaağaç'ta Türk topraklarına ilhak nedeniye bir tören düzenlemiştir. Bu tören, protokolde de katılmıyalla devlet töreni niteliğinde uygulanmış ve büyük bir halk topluluğu bu töreni ilgiyle izlemiştir.

Törenin "konuşmalar" bölümünde, sıra bana geldiğinde, öztele şöyle söyledim: "....Lozan Zaferi, biz Türklerin en büyük bağımsızlık anlaşmasıdır. Lozan'da Yunanistan'dan istenen maddesi tazminat verilmesi üzerine, tazminat olarak Karaağaç, Bosnaköy ve Demirtaş Köyü Türkiye'ye verilmiştir. Türk ordusu, 15 Eylül 1923'te Karaağaç'a girmiştir. Nurur ki Lozan Zaferi yurdumuzda kullanılmaktadır. Lozan'ın kutlanacağı yer burasıdır. Yani Karaağaç'tır. Bu kutlama,

sadece bir masa başında anma değil, bir Lozan Zafer Anıtı yapılarak gerçekleştirilmelidir. Bu bizim en ulvi ve duygusal bir ödevimiz olmalı ve Karaağaç'ta gerçekleştirilecek bu anıt, hem Lozan'ı, hem de Karaağaç'ın Türk topraklarına katılmasını sembolize etmelidir. Bunun için Edirne Valiliği'ne, Edirne Belediyesi'ne, Karaağaçlılar'a, Edirneliler'e, özellikle

Trakya Üniversitesi'ne seslenerek bu anıtı istiyoruz." demişim.

Trakya Üniversitesi Sayın Rektörü Osman İnci, bu duyuruğümü hemen Üniversite Senatosu'na ileterek bu "anıt"ın 1997 yılında gerçekleştirilmesi için teşebbüse geçmiştir. Anıt, Mimar Sinan Üniversitesi Rektörlüğü'nce yapılmaktadır.

(Lozan Konferansı sonrası) Karaağaç'ın resmi teslimi minasebeti ile muhterem mebuslarımızın Edirne istasyonuna muvasalatları 14.09.1923 (Tayyip Yılmaz arşivi)

“Yunanistan’daki yağlı güreş” Sınır ötesi Kirkpınar

Selim BILGINKAYA
Edirne Belediyesi Basın Görevlisi

636 yıldan bu yana süregelen Tarihi Kirkpınar Güreşleri'nin bir benzerinin, bu tarihi güreşlerin doğduğu Yunanistan topraklarında da yapıldığını herhalde çok kişi bilmiyor. Türk ve Yunan halkları arasında varolan birçok benzerliğe şimdi de Kirkpınar eklendi. Serez'e bağlı Nigrita ilçesinde her yıl mayıs ayında, Yunanlılar'ın ünlü pehlivanı Alleko Dani'nin adını taşıyan sahada 1 hafta süreyle yapılan güreşlere Edirne Belediyesi pehlivanları da 6 yıldan bu yana katılıyor. Ancak Nigrita'da kilisenin başkanlığında yapılan güreşler, Kirkpınar'a göre biraz farklılık taşıyor.

600 yıldan bu yana Yunanistan'da yapıldığı söylenen güreşler Serez'e bağlı Nigrita ilçesinde Yunanlılar'ın ünlü pehlivanı Alleko Dani adının verildiği çim sahada düzenleniyor. Her yıl 10 Mayıs'ta 1 hafta süreyle tertiplenen şenliklerde son gün güreşler yapılıyor. Bu organizasyonun komite başkanlığı ilçedeki kilise üstleniyor. Kilise, halktan gönüllü bir gruba güreşlerin ve şenliklerin organizasyonunu veriyor. Bu grup, güreşçi temini ve halkın şenliklere yapacağı maddi desteği sağlıyor.

Yunanistan'daki bu güreşlere, 6 yıldan bu yana Edirne Belediyesi pehlivanları Çelik kardeşler de katılıyor. Son olarak bu yıl mayıs ayında güreşler için Yunanistan'a giden Nihat ve Talat Çelik kardeşler, güreşlere katılmalarını şöyle anlatıyorlar:

“1990 yılında, o zamanki organizatörler Kirkpınar Güreşleri için Edirne'ye geldiklerinde bizi Yunanistan'daki güreşlere davet edince oldukça şaşırmiştık. Ancak başta hissettiğimiz korku ve heyecanı orada yendik. Yunanistan'da bize gösterilen ilgi bu

yük oldu. Sonra her yıl katılmaya başladık. Ancak Kardak Krizi nedeniyle geçen yıl gitemedik. Bizi Edirne'ye gelip kendileri alıyorlar. Her türlü masrafımızı karşılıyorlar. Şenliklerde çeşitli spor etkinlikleri yapılıyor. Güreşler son gün düzenleniyor. Sadece baş

Edirneli güreşçi Nihat Çelik, Yunanistan'da kazandığı şampiyonluk kupasıyla

güreşlerdeki pehlivankar kısıp et giyiyor ve yağlanıyor. Öteki şort giyerek sahaya çıkıyor. Güreşteki oyunlar, peşrevleri, geniş stilleri bizden

farklı. Mesela, bizde güreşçinin hafif açık yere düşmesi yenilgi sayılıyor. Onlarda ise iki omuzun yere yapışmasına dikkat ediliyor. Güreşlerden bir gün önce pehlivanlar ilçede davul-zurna eşliğinde gezdiriliyor. Dükkan sahipleri ya da halkın verdiği küçük giyecekler geleneklere bağlılık açısından bir sopaya sağlanarak kortejin önünde gezdiriliyor. Kilisenin hazırladığı kasalara halktan verilen paralar toplanıyor. Özellikle varlıklı kişilerin evlerine gidiliyor, oyunlar yapılıyor, ev sahiplerine raki ikram ediliyor karşılığında para alınıyor. Paralar daha sonra kiliseye teslim ediliyor. Bu paralarla şenliklerin bir günü güreşlerin yapıldığı sahada halka yemek veriliyor.”

Kendilerinin sadece baş güreşlere katıldığını belirten Çelik kardeşler, 6 bin kişilik sahanın tamamen dolduğunu ve seyircinin çok fanatik olduğunu söylüyorlar. Yunan halkının çalınca eğlendiğini ve içki tükettiğini anlatan Edirne Belediyesi pehlivanlarından Nihat Çelik, 1994 yılında katıldığı güreşlerde başpehlivan olması ve bir de kupa almış. Nihat Çelik, başpehlivanlara ödül olarak verilen ineği ise Türkiye'ye zor olacağından getiremediğini ve oraya başlamak zorunda kaldığını belirtiyor.

BİRYAĞ

TRAKYA BİRLİK
ÜRÜNÜDÜR

"Mutfağınıza bereket, sağlık."

Dünden bugüne... Emlak Bankası !

1926 yılından bu yana, yüzbinlerce aileyi ev sahibi yapan **Emlak Bankası**, bugün de İstanbul'da Bahçeşehir, Ataşehir, Sinanoba, Mimaroba, Mutlukent, Bizimkent; Ankara'da Bilkent, Konutkent, Elvankent, Etlik, Ümitkent; İzmir'de Gaziemir, Mavişehir projeleriyle çağdaş Türk insanına yaraşan yaşamları sunmayı sürdürüyor.

Her türlü sosyal, kültürel ve ticari altyapıya sahip olmalarının yanı sıra, ekonominin en değerli yatırım aracı oluşlarıyla da her zaman yaşatan ve kazandıran **Emlak Bankası** projelerinde siz de yerinizi alın.

EMLAK BANKASI